

SEÇİM 2018

İÇ POLİTİKA 4

Havada demokrasi kokusu var!

**16 yılın ağır bilançosu ve
gerçekleşmeyen vaatler**

Duygular yerine ortak akıl

**Gül 'Ekmeleddin Vakası'ndan neden
farklı?**

**Seçmen manzaraları: Acemiler,
devşirmeler, deliler, kapıkulları**

Seçimle ilgili bezgin bir yazı

'O kadar erken ki geç bile sayılabilir'

**Bu 'Tamam'lar hata mı, mecburiyet
mi?**

**Yeni vaat, 'muhafazakâr demokrasi'
yerine 'despot kapitalizm' mi?**

Köprü satışı ve 'kimlik kavgası'

**Yenikapı, eski Türkiye: 'Devlet
mitingi'nde mutsuz kalabalık**

**24 Haziran'da 'pat', 25 Haziran'da
'ikinci tur'**

**'Nasıl koyduk', 'size müstahak' ve
ihtiyar köstebek**

**MHP oyları: 'İktidar hilesi' mi,
'muhalafet fırsatı' mı?**

**Seçim teknolojileri: Kollu
makinelere internete**

**Oyların güvenliği için müşabirim,
müşabirsin...**

Türkiye tarihinin belki de en kritik seçimini geride bıraktık. 16 Nisan 2017 referandumuyla başlayan süreçte, 24 Haziran 2018 seçimiyle kritik bir eşik daha aşılmış oldu. Hem referandum hem de genel seçim, rejim değişikliğinden yeni devlet kuruluşuna kadar farklı adlandırmalar altında hararetli tartışmalara yol açtı. Gazete Duvar olarak yaşanan sürecin bu kritik dönemecinden önceki tartışmalara alabildiğine geniş çerçevede katılım sağlamaya çalıştık. Hem Gazete Duvar'ın yazarları hem de Forum sayfalarına katkıda bulunan dostlar tartışmalara aktif olarak katıldı. Seçimler geride kaldı. Sıradan bir seçim olmaması hasebiyle, seçim öncesinde ve hemen sonrasındaki tartışmalara ilişkin

ürettiğimiz içerikleri bir araya toplamaya karar verdik. Maksadımız çok basit: internet içerik sunma konusunda sağladığı yeni imkanların yanı sıra, içeriklerin arşivlenmesi ve okurun bu arşive ulaşması bakımından önemli güçlükler getiriyor. Günde 200 kadar içeriğin girildiği bir sitede, eski metinleri derli toplu bir şekilde bulabilmek hayli zahmetli olabiliyor. Biz de bu güçlüğü aşmak için seçim dönemindeki tartışmaları birkaç kategori altında ve e-kitap ya da e-dergi denilebilecek biçimde bir araya getirdik. Her zaman dediğimiz gibi: Gayret bizden taktir okurdan. İşe yaraması umuduyla herkese iyi okumalar...

© 2018 Gazete Duvar

Yayın Tarihi: **Ağustos 2018**

Genel Yayın Yönetmeni: **Ali Duran Topuz**

Yayına Hazırlayan: **Cennet Sepetci**

Kapak Tasarım: **Ersan Uğur Gör**

AND Gazetecilik ve Yayıncılık, San. ve Tic. A.Ş. adına Yayın Sahibi: **Vedat Zencir**

İcra Kurulu Başkanı ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: **Ömer Araz**

Katkıda Bulunanlar: **Tuba Torun, Cihangi İslam, Gülgün Türkoğlu, Funda Cantek, Funda Başaran, Emel Gülcan**

Yönetim Yeri: Maslak Mahallesi Ahi Evran Cad. Nazmi Akbacı İş Merkezi 233-234 Sarıyer/İstanbul Santral

(212) 3463601, Faks (212) 3463635

E-mail: info@gazeteduvar.com.tr

Seçim 2018 İç Politika-2'de yayımlanan yazı, haber ve fotoğrafların her türlü telif hakkı AND Gazetecilik ve Yayıncılık Sanayi ve Ticaret A.Ş.'ye aittir. İzin alınmadan, kaynak gösterilmeden ve link verilmeden iktibas edilemez

Havada demokrasi kokusu var!

Karşılarında duracağız demiyoruz; yolumuza devam edeceğiz. Çünkü bizim yerimiz onların karşısı değil, bizim kendi yolumuz var. Her türlü kötü söze, aşağılamaya, moral bozmaya, olumsuzluğa kulaklarımızı tıkayacağız.

TUBA TORUN

Aslında bu hafta iktidarın ortaya attığı -bence ülkeye dadanan en büyük belalardan biri olan- boşanma komisyonunun yeni düzenlemesine, “nafaka”ya ilişkin yazmayı düşünüyordum. Fakat, bu konuyu daha sonraya bırakmak gerekti; zira ülke “erken seçim” sürpriziyle kaynıyor. Umarız, bu çalkantı içinde nafakayla ilgili son derece mantıksız düzenlemeyi geçirmeye çalışmazlar. Huylarıdır çünkü, biliyorsunuz...

23 Nisan 2018 Pazartesi günü itibariyle gerçek demokrasiye inanan herkeste ayrı bir umut var.

CHP'den 15 vekilin istifa edip İYİ Parti'ye geçmesiyle, muhalefet de ittifak ruhuna resmi olarak geçiş yapmış oldu çünkü. Yeter artık, diyen herkes “bir olma” ve “bu defa başaracağız” hissini göğsüne doldurdu, bu his insanlara oksijen oldu, güç verdi, enerji verdi. Bana kalırsa bundan sonra her şey çok daha kolay ve hızlı ilerleyecek.

Bu korkunç düzeni en demokratik yollarla, ana sütü gibi helal oylarımızla, birlikle, Kuvayı Milliye ruhuyla ve cesaretle ortadan kaldırmaya kararlı olduğumuzu “gerçekten” görmüş oldular. Biz de

“İnsanların güç birliği hususunda endişeleri var açıkçası, bu kez gerçekten yapabileceğiz mi?” Derhal cevap verdi “Yapacağız elbette” diye. Sonra durdu, emin olmamı sağlamak ister gibi gözümün içine bakarak “Bu kez yapacağız, söz” dedi.

Adan Z’ye herkese göstermiş olduk. Gördüler. Ve ürktüler.

Bizler hep barışçıl olsun istedik. Kanlı olmasın, kimsenin kılına zarar gelmesin, kimseler bölünmesin, ayrışmasın, küsmesin istedik. Hepimiz bu ülkenin evlatlarıyız, birimizden birimizin boynu bükülmesin, bükülecekse de adil olsun istedik. Biz bunu istedikçe iktidar kırdı geçti, tozu duma-na kattı, darmadağın etti, parçaladı... Sandılar ki sindik, sandılar ki vazgeçtik, sandılar ki düşünmeyi ve de mücadeleyi bıraktık, sandılar ki biz artık tükendik...

Tükenmedik. Buradayız. Üstelik bizi öldürmeyen güçlendirdi, daha güçlüyüz. Bakın görün; her geçen gün daha da güçlenmiş ve çoğalmış olarak yolumuza devam edeceğiz. Karşılarında duracağız demiyoruz; yolumuza devam edeceğiz. Çünkü bizim yerimiz onların karşısı değil, bizim kendi yolumuz var. Her türlü kötü söze, aşağılamaya, moral bozmaya, olumsuzluğa kulaklarımızı tıkayacağız. Çünkü biliyoruz ki; bu sözler onların korkusundandır, paniğindedir. Yolumuza taş olamayacak kadar önemsizdir.

Gördünüz; korkusundan alelacele seçimi öne alanlar, kararlılığımızı ve dayanışmamızı görünce nasıl da saldırdılar. En çirkin yüzleriyle ve en aşağılayıcı sözleriyle... Her birinden tek tek bahsetmeye dahi değmez. Dedik ya; duymayacağız, biz yolumuza devam edeceğiz ve ülkemizi bu bataklıktan kurtaracağız. Hem de bunu HALK olarak yapacağız. Onların sıkça dillendirdiği ama anlamını bir türlü bilemedikleri, parçalamaya çalıştıkları, yarısını görmezden geldikleri, aşağılayıp dışladıkları halk olarak...

Bu halkın ruhunda mücadele var, bu halk bir ülke kurdu dişıyla tırnağıyla. Bu halk aptal değil, halk her şeyin farkında. Yönetemediklerinin farkında. Her şeyi tükettiklerinin, artık ülkenin öz varlı-

ğını didiklemeye başladıklarının farkında. Halk, aldığı yarısını bazen daha fazlasını vergi olarak verdiğinin, alım gücünün düşe düşe düşecek yer kalmadığının, sokaktaki baskının, okuldaki eğitimin, koca bir ülkenin mutsuzluğunun, her şeyin farkında. Halk artık sizi istemiyor.

Bir süredir dünyada hakim olan popülizmi, yani gerçek demokrasi olan çoğulculuğa değil de çoğunluğa dayalı bu tehlikeli sistemi devre dışı bırakmanın tek demokratik yolunun güç birliği yapmaktan geçtiğini işin uzmanları söylüyor. Her yıl Strazburg’da düzenlenen Dünya Demokrasi Forumu’nun bu seneki konusu popülizmi ve Kemal Kılıçdaroğlu konuk liderlerden biriydi. Orada kendisine bir soru sormuştum; ‘Biz 2019’da Erdoğan’ı ve onun popülist siyasetini devre dışı bırakmak üzere güç birliği yapacağız mı?’ diye. Kılıçdaroğlu şöyle bir cevap vermişti ve cevabı salondaki büyük ekrana derhal yansıtılmıştı: “Marx’ın ‘Dünyanın bütün işçileri birleşin’ sözünden yola çıkarak biz de Türkiye’nin bütün sosyal demokratları birleşin, diyoruz. 2019’da güç birliği yapacağız ve başaracağız”.

Akabinde, kendisiyle çıkışta özel olarak kısa bir sohbet etme şansı yakaladım ve sordum; “İnsanların güç birliği hususunda endişeleri var açıkçası, bu kez gerçekten yapabileceğiz mi?” Derhal cevap verdi “Yapacağız elbette” diye. Sonra durdu, emin olmamı sağlamak ister gibi gözümün içine bakarak “Bu kez yapacağız, söz” dedi.

Konu vatan-millet olunca, mutluluk devasalaşiyor, acı da öyle. Kılıçdaroğlu’nun verdiği bu söz, tüm gün ağızım kulaklarımda dolaşmama sebep olmuştu. Şimdi sözünü tutmaya kararlı olduğumu gösterdiği için kendisine ve fedakar 15 vekilimize çok ama çok teşekkür ediyorum.

Göreceksiniz; bu yaz başka bir yaz olacak, umudumuz yerde kalmayacak...

16 yılın ağır bilançosu ve gerçekleşmeyen vaatler

Bu ülkede çiftçiler, sırf mağduriyetlerini dile getirdikleri için, görevi çiftçilere ve diğer tüm yurttaşlara hizmet etmek olan kişilerden “Ananı da al git” gibi sözler duydular, üzerine bir de gözaltına alındılar. Madenci yakınları yere düştü, düşene bir de Başbakan’ın danışmanı vurdu.

TUBA TORUN

Son günlerde sokağa baktığımda Erdoğan’ın artık inandırıcılığını yitirdiğine ve halkta bir karşılığı kalmadığına şahit oluyorum sıkça. Özellikle İstanbul’da taksi muhabbetlerinden halkın eğilimini doğru şekilde yoklamak mümkün. Samimiyetle

söylüyorum, artık o kadar çok “Erdoğan’a oy vermeyeceğiz, inancımız kalmadı” diyene rastlıyorum ki... Eğer çok tesadüf değilse, halk artık hakikaten “tamam” diyor. Kendisi halk bunu söylediği takdirde gideceğini ayan beyan bildirdi. Her ne kadar

Ülkenin her tarafında bir “güç” uğruna ya Rab ne bombalar patladı... Yüzlerce yurttaşımız, Ozancan’ımız, Ali Deniz’imiz, Berkay’ımız öldü. Öldürüldü. Metrolara tramvaylara binemedik aylarca. Acaba bugün ne olacak diye çarpıntıyla uyandık her sabah. Topluca ruh sağlığımız bozuldu. Patlayan bombalarla bizim de etlerimiz koptu, “yeter” demekten içimiz çürüdü, canımızı çok yaktılar.

tozu dumana katmadan bunu yapmayacağını bilsek de umarım 24 Haziran yahut 8 Temmuz günü ağzından çıkanın gereğini yapar.

Erdoğan artık konuşurken zehir saçıyor. Kendisi ittifak yapmamış gibi, muhalefetin ittifakını “şer ittifakı” olarak niteleyebiliyor. AK Parti’ye oy vermeyenleri münafık olmakla suçlayacak kadar ileri gitti. En son CHP için “pisliktir, çöplüktür, hava kirliliğidir, susuzluktur” dedi. Ağzından çıkan her kelime kin ve nefret dolu. Koskoca bir halkı nefret kusan bir dille yönetmek, o ülkeyi kendi ellerinle paramparça etmek, dağıtmak demektir. Bu ülke nice zahmetle, kanla, terle, gözyaşıyla kazanıldı; gözlerimizin önünde elimizden yitip gitmesine izin vermeyeceğiz.

Geçtiğimiz günlerde Erdoğan seçim manifestosunu okudu. Daha doğrusu, çelişkili birçok cümle kurduğu ve fakat doğru dürüst vaatte bulunmadığı bir konuşma yaptı. Ne olduğu belli olmayan bir kısım vaatler için de seçim sonrası bir tarih verdi ve “millet”ten oy istedi. Bu ne olduğu belirsiz ve çelişkili vaatler arasında “itibarlı yasama, güçlü yönetim ve bağımsız yargı” da vardı. Doğrusu insanın epeyce gülesi geliyor. Zira, kendisinin döneminde, yani 15 yılda sonlara doğru hızlanmak suretiyle yavaş yavaş bu üç şeyi de kaybettik biz. Elimizde hiç kalmadı.

Oysa üçü de öyle kolay yitirilecek şeyler değildi, kolay olmadı:

Gezi’de gencecik çocuklarımızı öldürdüler, öldürdükleri yetmedi, “terörist” dediler, yaşlı annesini de halka yuhalattılar. Ağacını, ülkesini korumak isteyen milyonlarca genç yurttaş için “3-5 çapulcu” dediler...

Soma’da 301 işçimiz katledildi, katledenler korundu kollandı, bakın dördüncü yıl dönümü oldu, halen davası sürünüyor.

Aladağ’da 11 tane kız çocuğu pisi pisine yanarak öldü, öldürüldü! Yoksulluktan, çaresizlikten ve birilerinin insanların bu yoksulluğunu, çaresizliğini kullanmakta zerre çekinmemesinden.

Cerrattepe’de talan hukuku uyguladılar, yaşlı teyzeleri, köylüleri, o toprakta doğanları isyana sürüklediler, üzdüler, kırıp döktüler.

Sadece Cerrattepe’ye değil, ülkenin her bir noktasına göz diktiler, her ağaç dolar yeşiliydi onlar için, tüm yeşilleri yarıdılar, yaktılar, griye boyadılar.

17 Aralık faillerini “millet”in meclisinde “millet”in gözlerinin içine baka baka, kahkahalar atarak akladılar.

Karaman’da onlarca çocuğun istismara uğradığı suç yuvasını korudular, gensoru reddinden sonra birbirlerini tebrik ettiler, halen ilgili vakfın genel kurullarını onurlandırıyorlar.

Suçsuz sudursuz güzeller güzeli Dilek Doğan’ı kendi evinde, ailesinin yanında vurdular.

Van’ın Gürpınar ilçesinde bir baba, evladını yollar kapalı olduğu ve çağrısını kimse duymadığı için kaybetti. Sonra da evladının cesedini çuvala koyup sırtında taşıdı. Koca bir ülke bu utancı izlemek zorunda kaldı.

Ülkenin her tarafında bir “güç” uğruna ya Rab ne bombalar patladı... Yüzlerce yurttaşımız, Ozancan’ımız, Ali Deniz’imiz, Berkay’ımız öldü. Öldürüldü. Metrolara tramvaylara binemedik aylarca. Acaba bugün ne olacak diye çarpıntıyla uyandık her sabah. Topluca ruh sağlığımız bozuldu. Patlayan bombalarla bizim de etlerimiz koptu, “yeter” demekten içimiz çürüdü, canımızı çok yaktılar.

Her yıl bir öncekinden daha çok kadın cinayete kurban gitti; 214, 281, 303, 328, 409... Her yıl

katlanarak arttı ve bizi bu utancı rakamlarla ifade etmek zorunda bıraktılar.

Her yıl bir öncekinden daha çok çocuk istismara uğradı; bir hastaneye sadece beş ayda 115 hamile çocuk geldi ve bir kadın tüm cesaretiyle itiraz edene kadar hiçbirimizin bundan haberi olmadı, o cesur kadın sürüldü.

Çocukları istismar edenlerle evlendirip, faili aklayan yasalar önerdiler.

Kadınlar şort giydikleri için tekmelendiler, dekolterleri bahane edilerek cinsel saldırıya uğradılar, failer haksız tahrik indirimi aldı.

Yüzlerce transa işkence edildi.

Yüzlerce bebek de anneleriyle birlikte mahkum edildi.

Gencecik doktorlar çok çalışmaktan ve aşırı stres ten intihar ettiler.

Öğrenciler sınavda başarısız oldukları için, öğretmenler atanamadıkları için canlarına kıydılar.

Bir baba borçları yüzünden kendini Meclis'in önünde cayır cayır ateşe verdi.

Konya'da bir anne, penceresi muşamba kaplı bir evde sabah uyandığında, Ayaz adını verdiği zatürre olmuş bebeğini kollarında ölü halde buldu.

İki askerimiz yakıldı, bize hiçbir şey söylemediler, sessizce "şehit oldu" deyip geçtiler.

Ayşe öğretmen "Çocuklar ölüyor" dediği için cezalandırıldı.

Roboski Katliamı'nın üstü kapatıldı, geriye yalnızca korkunç bir fotoğraf kaldı.

Dilek Özçelik kanser hastasıydı, dilenci değildi, yalnızca ilaçlarının temini için yardım istemişti, neticede hayatını kaybetti, kahrolduk.

Bu ülkede çiftçiler, sırf mağduriyetlerini dile getirdikleri için, görevi çiftçilere ve diğer tüm yurttaşlara hizmet etmek olan kişilerden "Ananı da al git" gibi sözler duyular, üzerine bir de gözaltına

alındılar.

Madenci yakınları yere düştü, düşene bir de Başbakan'ın danışmanı vurdu.

Bu ülkede darbe yapmaya kalkışanlarla yediği içtiği ayrı gitmeyenler, gün geldi, bu darbecilere olsa olsa yalnızca lanet etmiş kişileri FETÖ'cü diye işten attılar, tutukladılar.

Onlarca, yüzlerce gazeteci yine yalnızca işlerini yaptıkları için teröristlikle suçlandılar, haksız yere içeride tutuldular, tutuluyorlar.

Onlarca, yüzlerce avukat yalnızca adalet istedikleri için yerlerde sürüklendiler, müvekkilleri sebebiyle terörist ilan edildiler, ediliyorlar.

Hrant Dink'i de, Tahir Elçi'yi de nefretleriyle öldürdüler.

12-13 yaşındaki çocuklar dahil binlerce kişi cumhurbaşkanına hakaret sebebiyle yargılandılar, tutuklandılar; şikayet geri alınsa da davalar devam etti, tonlarca ceza kesildi ve şikayetler halen devam ediyor.

Daha bir dolu şey sayabilirim. Siz de sayabilirsiniz, biliyorum.

Fakat artık T A M A M!

Yalnızca, yaşadıklarımızın milyonda biri olan bu saydıklarımızı düşündüğünüzde ve ardından bu süreçte ülkeyi yönetenlerden "itibarlı yasama, güçlü yönetim ve bağımsız yargı" şeklinde bir vaat duyduğunuzda size de bir gülme gelmiyor mu?

İş başa düştü dostlar... Ana sütü gibi helal oylarımızla gelin de "itibarlı yasama, güçlü yönetim ve bağımsız yargı" nasıl yapılmış bir gösterelim artık...

SIKILDIK zira...

Duygular yerine ortak akıl

Muhalefetin oyunun tamamını veya tamamına yakını alabilecek, AK Parti seçmeninden önemli miktarda oy çekebilecek, yardımcılarını, hükümetini, protokolünü ve programını önceden ilan etmiş, kararlı bir cumhurbaşkanı adayına ihtiyaç vardır. Muhalefet ikinci tur hesaplarını, taktiksel yaklaşımları bir kenara bırakmalı, ilk turda açık ara farkla seçimi kazanmaya yönelmelidir.

CİHANGİR İSLAM

MHP Genel Başkanı Sayın Devlet Bahçeli'nin tek başına dile getirdiği erken seçim bir danışıklı döğüşün ürünü mü yoksa Sayın Meral Akşener ve İYİ Parti hareketi karşısında MHP'de gelişen bir panik atağın tezahürü mü, bilemiyoruz. Çok da önemli değil. İktidar kanadının bir üyesi tarafından telaffuz edilen erken seçim artık bir tartışma konusu olmaktan çıkar ve Sayın Erdoğan tarafından uygulamaya koymak zorunluluğuna dönüşür. Aksi halde hem siyasi hem de ekonomik istikrarsızlık derinleşir. Bunu biliyoruz. Bahçeli'nin

26 Ağustos'un karşısına Erdoğan'ın 24 Haziranı sürmekle zaman daraltarak el arttırması refleksif midir, itibara yönelik midir, taktiksel midir, duygusal mıdır, rasyonel midir meselesinin altını kazanmanın da bir anlamı yoktur. İki ay daha beklemek hem ülkeyi her yönden daha da kötü bir duruma sokardı hem de muhalefet partilerine daha fazla bir çalışma zamanı bırakarak toparlanma şansı tanırdı. Erdoğan böyle düşünmüş olabilir ama bu zaman sıkışıklığı muhalefet açısından yaratıcı bir zemin hazırlayabilir.

Muhalefetin tanımlanamaz bir blok halinde gerekenleri bilinçli bir şekilde yapması kaydıyla.

MUHALEFETTEN İKTİDARA

Türkiye'nin birinci meselesi Erdoğan ve AK Parti'den kurtulmaktır. Bu, yıllardır kontrollü bir kaos ortamı yaratarak kapalı ve otoriter biçimde ayakta kalan, kendi ayıplarını, taammüden işlediği günahlarını ve bunların verdiği suçluluk duygusuyla karışık yorgunluğunu ülke sathına baskı, huzursuzluk ve mutsuzluk olarak döndüren AK Parti iktidarının demokratik bir şekilde iktidardan indirilmesidir. Bu demokratik müdahale için tek yol seçimdir ve erken seçim ile bu fırsat ayağımıza kadar gelmiştir. Bu çıkış noktasının mütemmim cüzü AK Parti'yi işbaşından gönderirken yerine gelecek yeni yönetimin açıkça ortaya çıkması ve herhangi bir kargaşaya imkan vermeksizin yoluna devam etmesidir.

Muhalefet tüm bileşenleriyle iktidarı devralmaya hazır olmalıdır.

YENİDEN İNŞA

Yeni yönetimin iki fonksiyonu olacaktır. Kurucu fonksiyon ve icra fonksiyonu. Ülkemiz şu anda adını da tam olarak koyamadığımız belirsizliklerle dolu bir sistemin muhatabıdır. Yetkili ama icra açısından sorumluluk taşımayan, meclis tarafından denetlenemeyen, tek adam yönetimine dönüşmüş bir cumhurbaşkanlığı makamının varlığı sorunun derinliğini zaten ortaya koyuyor. Kısaca ciddi bir sistem sorununuz var ve Türkiye Cumhuriyeti Devleti ciddi bir revizyona ihtiyaç duyuyor. Yeni irade ve yönetim böyle bir görevi doğrudan üstlenecektir. Bunlar yapılırken bir yandan da icra fonksiyonu yerine getirilecek, yeni cumhurbaşkanı bakanlar kurulu ile birlikte ülkeyi yönetecek, sorunları çözecektir. Muhalefetin parçalı olması ve aşağı yukarı her kesimden temsilciler ihtiva etmesi ülkemizin karşı karşıya kaldığı bu durumun çözümü için bir avantajdır. Kurucu bir çalışmada bütün kesimlerin temsil edilmesinin olumlu ve gerekli olduğu düşünülürse bu çalışmanın ne kadar kapsayıcı ve tatminkar olabileceği kolaylıkla anlaşılabilir. Muhalefet burada kendini kapatmalı ve olabildiğince AK Partili seçmeni de kurucu saflara yani muhalefete katmanın yolları üzerine

kafa yormalıdır. Bu sadece sayısal kaygılara dayalı bir zorunluluk değil kuruculuğun sıhhati açısından liyakatli bir temsil gayesinin de yüklediği bir sorumluluktur.

Türkiye el birliği ile yeniden inşa edilmelidir ve bu fırsat önümüzdedir.

BİR ARADA YAŞAMA ARZUSU

Erdoğan ve AK Parti + MHP İktidarı yönetimde kalabilmek uğruna her türlü etik kayıdan sıyrılmış olarak bir çok şey yapmıştır, her şeyi de yapabilir. Toplum kimliklere hapsedmiş, kutuplaştırmış, özgür ve eşit şekilde bir arada yaşamanın yollarını ciddi ölçüde tıkamaya girişmiştir. İyi olan şu ki toplumumuz bu anomik siyasete ciddi ölçülerde direnmiş, büyük toplumsal çatışmalar yaşanmamıştır. Toplumumuz ortak akli ve ortak vicdanı yönetimin her tür tahribatına rağmen hayatta tutmaktadır. Bu durum muhalefetin kurucu ve icra görevleri için büyük bir sermaye, büyük bir avantajdır. Muhalefet üzerine düşeni layıkıyla yaptığında toplumumuz kendilerine ciddi bir kredi açacaktır. Toplumumuzun beklenti çitası yüksek de değildir. Adalet, huzur, güvenlik, özgürlük ve eşitlik gibi akl-ı selim sahibi her insanın isteyeceği meşru taleplerdir. On altı Nisan Referandum sonuçları da gösterdi ki toplumumuzun bir arada yaşama arzusu yüksektir.

Muhalefet teferruatı bir kenara bırakarak sorumluluğu üstlenmeli gerekenleri yapmalıdır.

BİRLİKTE İYİ ŞEYLER YAPMAK

On beş yıllık iktidar, 15 Temmuz başarısız darbe girişimi ve 20 Temmuz'da ilan edilen OHAL Rejimi ile devleti de ciddi şekilde tahribata uğramıştır. Muhalefetin eline OHAL'i kaldırmak, devleti onarmak, yeniden yapılandırmak yönünde önemli ve tarihi bir fırsat geçmiştir. Muhalefet bunu açık ve özgür bir tartışma zemininde ortak akılla icra ederse büyük bir iş başarmış olacak, tarihe geçecek ve yeni bir siyasetin de zemini haline gelecektir. Muhalefet partilerinin işbirliği tabanda da bir işbirliği havası oluşturacak ve hepimize iradele-
rimizle hep birlikte iyi bir şeyler yapmanın ortak hazzını yaşatacaktır.

Türkiye sessiz bir devrim yaşayacaktır.

Başkan adayının kimliği konusunda özellikle CHP tarafından dile getirilen kaygı ikinci bir Ekmeleddin vakası korkusudur. Buradaki korku ifadesi yerine oturmuyor. Çünkü Ekmeleddin vakası beklentiler ve yaklaşım yönlerinden ele alındığında hem esasta hem usulde hem de yorumlamada hatalarla doludur.

Toplum muhalefetten doğru, çabuk, cesur ve kararlı adımlar beklemektedir.

RASYONELLİK İHTİYACI

Bu hedeflere ulaşmanın yolu erken seçimde hem cumhurbaşkanlığını hem de meclisin önemli bir çoğunluğunu kazanmaktan geçmektedir. Türkiye'nin bulunduğu noktada siyasi partilerimizin ideolojilerini de bir kenara bırakarak ortak ilkel noktalarında buluşması, ortak bir rasyonalite geliştirmeleri gerekiyor. Önemli olan bu seçimden meşru yollarla en güçlü şekilde çıkmak ve bunun gereklerini yerine getirmektir. Seçim ittifakları yapılırken duygusallıktan kaçınılmalı ve işlerliği en yüksek olan, pozitif etkileşim üretebilen ittifaklara itibar edilmelidir.

YANLIŞ DENEY: EKMELEDDİN VAKASI

Başkan adayı ve başkanlık seçimi meselesi karmaşık bir hale getirilmemeli. Burada önemli olan başkanın kimliği değil partiler tarafından hazırlanacak ortak protokolün geçerliliği ve işlerliğidir. Başkan adayının kimliği konusunda özellikle CHP tarafından dile getirilen kaygı ikinci bir Ekmeleddin vakası korkusudur. Buradaki korku ifadesi yerine oturmuyor. Çünkü Ekmeleddin vakası beklentiler ve yaklaşım yönlerinden ele alındığında hem esasta hem usulde hem de yorumlamada hatalarla doludur. Öncelikle Sayın Ekmeleddin İhsanoğlu vasıflı bir bilim insanı ve saygı duyulan bir insandır. Bu nedenle şahsını bir kenara bırakarak tartışmaya devam edelim.

Dönem Sayın Erdoğan'ın zirve yaptığı, Sayın Demirtaş'ın ciddi yükselişte olduğu bir dönemdi. İhsanoğlu'nun aldığı % 38.5 oy da bir başarıydı. O seçimde muhalefetin Erdoğan karşısında çekişmeye girebilecek bir oy potansiyeli de yoktu. CHP'nin beklentisi haklı olarak hem kendi ve MHP seçmeninin tamamının hem de AK Parti seçmeninin en azından bir kısmının oyunu alabilecek bir aday öne sürmektir. Saf haliyle baktığımızda bu fikir

yerindeydi ama AK Parti'den oy alabilecek bir aday o dönemde mevcut değildi. Erdoğan çok güçlüydü ve AK Parti seçmeninin sadakati tamdı. Ayrıca AK Parti seçmeni Erdoğan'ı cumhurbaşkanlığına seçmekle son görevini yerine getirecekti. Böyle bir durumda kimi koysanız Erdoğan karşısında kaybetmek dışında bir şansı yoktu. Aday profiline baktığımızda ise değerli vasıflarına, dünyadaki tanınırlığına rağmen İhsanoğlu'nun AK Parti seçmeninden oy alabilme imkanı yoktu. Erdoğan gibi sivil ve mücadeleci bir profil karşısında çok daha resmi ve uysal duruyordu. Kısaca CHP'nin beklentilerini karşılamayan bir aday ortaya kondu. Yani yapılacak deney teorik olarak doğrulanabilme potansiyeli taşıyordu ama deneyin öznesi teoride tanımlanan vasıflara uymuyordu. Daha doğrusu şartlar bu deneyi yapmaya müsait değildi. Yanlış kurgulanan bir deneyle çok büyük genellemeler yapılıyor. Halbuki bırakınız genellemeyi yanlış bir deneyde elde ettiğiniz sonuç o deneyin bile sonucu sayılamaz. Sonuç iptaldir ve yok hükmündedir.

Yerçekiminin varlığını test ediyorsanız deneyde bir uçan balon kullanamazsınız.

ALTIN GOL

Bu maç iki devredir ama uzatmaların iki devresi ve altın gol kuralı gibi düşünün. Muhalefetin hedefi de en kestirme yoldan birinci devrede altın golü bulmak olmalıdır. Yapılacak olan bellidir. Muhalefetin oyunun tamamını veya tamamına yakınına alabilecek, AK Parti seçmeninden önemli miktarda oy çekebilecek, yardımcılarını, hükümetini, protokolünü ve programını önceden ilan etmiş, kararlı bir cumhurbaşkanı adayına ihtiyaç vardır. Muhalefet ikinci tur hesaplarını, taktiksel yaklaşımları bir kenara bırakmalı, ilk turda açık ara farkla seçimi kazanmaya yönelmelidir.

Muhalefet bir arada yaşama kararlılığında olan hayır taraftarlarını bütün halinde tutmalı, AK Parti seçmeninden önemli bir kısmı da bu bütüne katmak üzere yollara düşmelidir.

Gül 'Ekmeleddin Vakası'ndan neden farklı?

Böylesi kritik bir dönemde Abdullah Gül'ün adaylığına kimliği üzerinden karşı çıkmaksa ülkemizin içinde bulunduğu durumu okuyamamak, idrak edememek veya dikkate almamaktır. Şapkaları önümüze koyalım.

CİHANGİR İSLAM

Ekmeleddin Vakası, üzerinde çok büyük genellemeler yapılan bir yanlış deneydir. Çünkü bu yanlış deney durum tespiti, kurgu, uygulama ve sonuçlarını yorumlama açısından hatalarla ve tutarsızlıklarla yüklüdür. Genellemeler haklılandırılmamış ve gerekçelendirilmemiştir.

2014 yılında yapılan cumhurbaşkanlığı seçiminde Ekmeleddin İhsanoğlu CHP ve MHP'nin ortak adayydı. Bu olay durum tespiti, amaçlar, uygulama, sonuç ve yorumlar şeklinde hem teknik hem de siyasi yönleriyle irdelenmeli ve hatanın nerede

olduğu tespit edilmelidir. Söz konusu analiz önümüzdeki cumhurbaşkanlığı seçiminde yapılabilecek yaklaşımlar hakkında da fikir verebilecektir.

2014 CUMHURBAŞKANLIĞI SEÇİMİ

Söz konusu olaya bir göz atalım.

Hatırlanırsa, 2014 cumhurbaşkanlığı seçiminden önce yapılan 2011 milletvekili genel seçimlerinde AK Parti yüzde 50, CHP yüzde 26, MHP yüzde 13

Ekmeleddin İhsanoğlu bilim adamı ve yurtdışı tanınırlığı özellikleriyle temayüz etmiş bir şahsiyet olmasına rağmen yurtiçi tanınırlığı aynı ölçüde yüksek olan bir siyasi figür değildi. Farklı bir şekilde söylersek İhsanoğlu'nu uluslararası bir teşkilatın başkanlığına hatta BM Genel Sekreterliği'ne seçtirmek cumhurbaşkanlığına seçtirmekten daha kolay olabilirdi denebilir.

oy almıştı.

Siyasi durum böyleydi.

CHP ve MHP'nin amacı AK Parti'ye karşı bu iki partinin oyunu koruyacak ve seçimi kazanmak amacıyla bunun üzerine AK Parti'den ve HDP'den de yeterli miktarda yani en az yüzde 11-12 civarında oy alabilecek ortak bir aday çıkartmaktı.

Amaç isabetli tespit edilmişti.

SORUNLU UYGULAMA

Bu iki amacı yerine getirmek yani planı uygulamak üzere CHP ve MHP Ekmeleddin İhsanoğlu'nu aday gösterdi. Burada AK Parti seçmeni sadakatinin gücü ve konsolide edilmişliği yanında Ekmeleddin İhsanoğlu'nun AK Parti'den oy çekebilme amacı doğrultusundaki uygunluğu üzerinde durulmalıdır. Uygulamanın sıhhati ancak o günlerde yapılacak kamuoyu yoklamalarının sonuçları üzerinden doğrulanabilirdi.

Seçim sonuçları uygulama aşamasında ciddi sorunların varlığını gösterdi.

Seçim sonucunda Ekmeleddin İhsanoğlu yüzde 38.5 oy alarak CHP ve MHP oylarını korudu ama AK Parti'den oy almayı başaramadı. İhsanoğlu'nun HDP'den alabileceği oylar hakkında bir fikrimiz yok çünkü seçim ilk turda Erdoğan'ın yüzde 52 alarak seçilmesiyle sonuçlandı.

İhsanoğlu sonuçta başarısız değildi.

YANLIŞ GENELLEME

Ekmeleddin Vakası özellikle CHP'li bir kısım çevrelerce muhafazakar adayların AK Parti'den oy alamadığı gibi CHP'nin mevcut oylarını da azalttığı şeklinde genelleştirilerek yorumlanmaktadır. Buna dayanarak CHP'nin kendi adayını göstermesi hatta sol bir adayla seçime katılması önerileri yükselmektedir.

Bu yorum, tespit ve önerilerin dikkatle irdelenmesi gerekir.

Öncelikle şu söylenebilir ki Ekmeleddin İhsanoğlu yüzde 39 olan CHP ve MHP toplam oyunu yüzde

38.5 oy alarak korumuştur. CHP ve MHP seçmeni oyunu İhsanoğlu'na hemen hemen firesiz verdi. Aradaki yarım puanlık fark anlamlı değildir ve yeni seçmenlerin daha ziyade Erdoğan'a ve Demirtaş'a yönelmeleriyle açıklanabilir. İhsanoğlu ittifakında CHP'nin varlığı AK Parti seçmenini, MHP'nin varlığı da HDP seçmenini buradan uzak tutmuş olabilir.

2014 şartları göz önüne alındığında AK Parti seçmeninin Erdoğan dışında bir arayışa girmesi için elle tutulur bir neden yoktur. Gezi ve 17/25 Aralık olayları sonrası seçmen büyük ölçüde kutuplaştırılmış ve konsolide edilmiştir. O şartlarda Erdoğan'lı AK Parti'den oy alabilecek bir adayın varlığını düşünmek oldukça zordu.

2014'de siyasi tablo donmuştu, partiler arasında geçişkenlik yoktu.

EKMELEDDİN İHSANOĞLU

Ekmeleddin İhsanoğlu bilim adamı ve yurtdışı tanınırlığı özellikleriyle temayüz etmiş bir şahsiyet olmasına rağmen yurtiçi tanınırlığı aynı ölçüde yüksek olan bir siyasi figür değildi. Farklı bir şekilde söylersek İhsanoğlu'nu uluslararası bir teşkilatın başkanlığına hatta BM Genel Sekreterliği'ne seçtirmek cumhurbaşkanlığına seçtirmekten daha kolay olabilirdi denebilir.

Ekmeleddin İhsanoğlu her ne kadar sağcı, muhafazakar bir kimliğe sahip olsa da AK Parti seçmenine hitap edebilmesi zor bir ihtimaldi. Daha ziyade milliyetçi Türk-İslam Geleneğinden gelmesi hem İslami, dindar ve eski merkez sağdan oluşan tabana sahip olan AK Parti'den hem de Kürt kimliği konusunda hassas HDP seçmeninden oy alabilmesi önünde engeldi.

ARA SONUÇ

Buraya kadar söylediklerimizi toparlayacak olursak 2014 cumhurbaşkanlığı seçiminde CHP ve MHP ortak tutumunun amaçları yerindedir. Siyasi

ortamın kutuplaşmış ve konsolide edilmişliği yani donukluğu doğru bir şekilde tespit edilen amaçların uygulamasına imkan vermemiştir. Birincil etken budur ve uygulamayı imkansız kılmıştır. Bu durumun nedenleri ve dönemin muhalefetinin siyaset üretememesi gibi konular ayrı bir tartışma konusudur. Uygulamanın imkanını yok etmese de kısıtlayan ikincil etken ise İhsanoğlu'nun siyasi profilidir. Yani şartlar uygun da olsaydı uygulama için en uygun siyasi özne İhsanoğlu olmayabilirdi. İhsanoğlu'dan daha uygun adaylar bulunabilirdi. Bu noktada asıl soruna gelmiş bulunuyoruz. Ekmeleddin vakası amaçları doğru tespit edilmiş olmasına rağmen uygulamada hem siyasi konjonktür hem de aday profili yönünden hatalarla yüklü, hedeflediği olguyu ölçememiş, amaçlarını tutturamamış bir siyasi deneyimdir. Eğer bu uygulamayı bir deney olarak ele alırsak, yöntem açısından hatalı bir deneydir. Hatalı bir deneyin elde edilen verilerine dayanarak büyük genellemeler yapmak şöyle dursun elde edilen veriler, o deneyin sonuçları olarak bile kabul edilemez. Bütün olumsuz şartlara rağmen İhsanoğlu'nun aldığı yüzde 38.5'lik sonuç, oy kaybettirdiği savını geçersiz kılar.

FARKLI ŞARTLAR

Gelelim bugüne.

16 Nisan 2017 Referandumu kutuplaşmayı aşmış, bir arada yaşama iradesi geliştiren, çoğulcu demokrasiden yana olan önemli bir kesimin varlığını ortaya koydu. Evet oyu veren seçmenin tamamının bir arada yaşama iradesine ve çoğulcu bir demokrasiye soğuk olduğu da söylenemez. Kutuplaşmayı kırmaya çalışan ve kıran önemli ölçüde bir seçmen kitlesi mevcut, kalanların önemli bir kesimi de benzer şekilde davranmaya ikna edilebilir. Yukarıdaki siyasi deneyin geçmişteki uygulaması önüne birincil engel olarak dikilmiş donukluk ortadan kalkmaktadır. Muhalefetse özellikle İYİ Parti'nin seçime sokulması hamlesinde görüldüğü gibi siyaset üretmeye, oyun kurmaya başlamıştır. Referandum dönemindeki haliyle karşılaştırılırsa muhalefetin bu dönemde daha organize olduğu ve ciddi anlamda siyaset üretebileceğinin işaretleri mevcuttur. Muhalefet saldırılar karşısında eskiye oranla daha dirençlidir. Yapılan ölçümler hem Erdoğan'ın hem de AK Parti'nin oy oranlarını eski gücünden oldukça aşağıda göstermektedir. Kısaca

yukarıda birincil etken olarak tanımladığımız 2014 şartları kısmen de olsa ortadan kalkmıştır. Bugünün şartları Referandum'da hayır oyu veren kesimin genişlemesine müsaaittir. Birincil faktör olarak tanımladığımız donukluğun kısmen de olsa ortadan kalkmasıyla hem muhalefet partilerinin ortak tutumu hem de adayda aranacak nitelikler ön plana çıkmıştır. Böyle bir durumda muhalefet partileri fire vermeksizin ortak bir aday belirlemeli ve bütün imkanlarıyla gösterdikleri adayın arkasında durmalıdır. Önümüzdeki cumhurbaşkanlığı seçiminde gösterilecek aday Referandum'da hayır veren kesimin oyunun tamamı (na yakını)nı almalı bunun yanında AK Parti'den önemli miktarda oy alabilme kapasitesine sahip olmalıdır. Böyle bir adayın kim olabileceğinin tespiti ancak ölçümlerle yapılabilir. Hem tahminler ve siyasi havanın değerlendirmesi hem de anketler bu özelliklerin en yoğun biçimde Abdullah Gül'de toplandığını gösteriyor. Abdullah Gül hem geldiği çevre itibarıyla hem de kişilik vasıflarıyla sağlıklı bir geçişi sağlayabilecek özellikleri de üzerinde taşıyor.

ORTAK AKIL

CHP'nin çıkartacağı bir aday İYİ Parti ve Saadet Partisi desteğini alabilse dahi AK Parti ve HDP'den oy alabilmesi çok sınırlı olacaktır. Bu cümlede CHP ile İYİ Parti sözcüklerinin yerlerini değiştirsek cümlenin anlamı değişmez. Solcu bir aday göstermek ısrarı da kimlik siyaseti üzerinden tuzağa düşmek anlamına gelir. Ayrıca Türkiye'nin siyasi demografisi şimdilik böyle bir cumhurbaşkanını mümkün kılmıyor. Kimlik üzerinden aday tespiti muhalefetin ortak hedefini dağıtmak dışında bir işe yaramayacaktır.

Abdullah Gül'ü Saadet Partisi aday gösterebilir ve her parti ilk turda kendi adayıyla çıksın yaklaşımları muhalefetin planını sadece karmaşık hale getirir. Muhalefet partilerinin birbirleriyle çekişme içerisine girmesi kaçınılmaz olarak yıpratıcı olacaktır. Ayrıca bir plan ne kadar karmaşık hale gelirse uygulama da o denli zorlaşacaktır.

En iyi plan hedefe ulaşacak en basit plandır. Böylesi kritik bir dönemde Abdullah Gül'ün adaylığına kimliği üzerinden karşı çıkmaksa ülkemizin içinde bulunduğu durumu okuyamamak, idrak edememek veya dikkate almamaktır. Şapkaları önümüze koyalım.

Seçmen manzaraları: Acemiler, devşirmeler, deliler, kapıkulları

“Cahiller”den illallah eden “Çankaya teyzesi”, İYİ Parti’ye nakletmiş, iyi niyetli sağcı, kaybederse cinnet geçirecek ulusalcı abi, paranoyanın hayatını belirlediği muhalif, bir partiye sempati duyup diğerine oy verecek olan vatandaş, partisini eleştiren ama konforunu bozmaya niyeti olmayan seçmen...

FUNDA CANTEK

Bıktırıcı ve gergin “24 Haziran öncesi”nin en eğlenceli, tabii bazen de sinir bozucu kısmı sağda-solda, sokakta, misafirlikte, alışverişte, devlet dairesinde rastlanan farklı seçmen profilleri. Kim bilir daha kaç çeşidi var ama ben kendi gözlemlerime dayanarak bir kategorizasyon yaptım. Genelde hırçın, ürkek ve uzlaşmaz olanları, Osmanlı ordusunun düzensiz birliklerinden ilham alarak karikatürize ettim:

“Cahiller”den illallah eden “Çankaya teyzesi”:
Çankaya teyzesini tarif etmeme gerek var mı bilmiyorum ama eğer varsa şöyle bir tip bu: Orta, orta-üst veya üst sınıftan; orta yaş ve üstü; evliyse kocası emekli albay veya bürokrat genelde, apartman yöneticiliğini de kimseye bırakmıyor; mutlaka otomobilleri var, zamanlarının önemli kısmını park yeri arayarak geçiriyorlar, mutena bir semtteki evleri kendilerinin tabii hatta yatırım olsun diye aldıkları bir veya iki evleri daha var; kitap okuyor ama eskilerden Turgut Özakman, yenilerden Yılmaz Özdil’i ayrı tutuyor, gazete denince Sözcü aklına geliyor, Halk TV izliyor; rozet takmayı ihmal etmiyor. Teyzenin Çankaya’yla bağlantısı, Çankaya’nın Ankara’nın mutena semtlerinin bulunduğu bir ilçesi ve Cumhuriyet ideolojisinin sembol mekanı olması. Yoksa, Türkiye’nin tüm büyük şehirlerindeki mutena semtlerde var Çankaya teyzeleri. Ege’de serapa... Çankaya teyzesi herkes duysun ve mümkünse lafa girip ağzının payını alsın diye meydan okurcasına konuşuyor. Ankara’da 65 yaş üstüne bedava olan belediye otobüsleriyle, yine bedava olması beklenen ama

muavinlerin sürekli arıza çıkardıkları halk otobüslerinde karşısındakini esir ediyor. Muhatabı sözlerini onaylıyor bile olsa öfkeden damarları şişiyor, yüzü kızarıyor, eski günlere duyduğu özlemden gözleri doluyor. Sözlerinin onaylanmadığını veya karşı argüman ileri sürüldüğünü duyduğunda ise aradığını bulmuş oluyor. Coştukça coşuyor. Yaşı itibarıyla bilge kadın mertebesine eriştiğine inanıyor, o sebeple mazbutluğu bir kenara bırakıp kamusal alanda sesini yükseltebiliyor, isterse kavga edebiliyor, yine yaşına hürmeten gençlerden çok tepki görmüyor. Ama yaşlılarıyla itişebiliyor. En çok “cahiller”den şikayetçi. Cahiller, kendisinden farklı düşünen her kesimden seçmeni tanımlıyor ama en çok da AKP seçmenini. Cumhuriyet değerlerini yok etmek için seferber edilen, koyundan farksız, çıkarıcı bir kitle canlandırmak istiyor muhatabının kafasında. Bir de AKP’nin sunduğu imkanlardan yararlanmak ve karşılığında hükümete destek vermek için keyfe keder geldiklerini düşündüğü Suriyeli mültecilerden rahatsız. Cehalet yoksul ve eğitimsiz kitlelere özgü olduğu kadar, zengin ama görgüsüz, medeniyetten nasibini almamış kesimi de tarifliyor. E5 kenarında veya sahildeki parklarda mangal yapanlarla, lüks lokantalarda iftar açanların birbirinden farkı yok onun için. “Bu memleket bizim” diye ünlüyor sık sık ve çomarlar ve cahillere teslim ediliyor diye kahırlanıyor. Tuttuğu partiyi kendisi, tabii içinden, eleştirebiliyor ama başkalarına laf söyletmiyor.

İYİ Parti’ye nakletmiş, iyi niyetli sağcı: Geniş bir skalada tarifi edilebilir bu seçmen türü. Geçmişte

AKP, MHP, BBP ve CHP seçmeni olmuş. Bahçeli'yi özünde efendi ve esprili bir adam olarak görüyor ama AKP'yle ittifakını zinhar onaylamıyor. Merhal Akşener'e biraz ihtiyatla yaklaşılsa bile "artık çok değiştiğini", "bir şeyler değişecekse onunla değişeceğini" iddia ediyor. Partinin başında bir kadın olmasını görmezden geliyor ve hatta Akşener'in başka kimlikleri ile sert mizacını ve kararlı bulunduğu karakter yapısını kadınlığının önüne geçirecek içini rahatlatıyor. Sosyal medyada İYİ Parti'yi eleştirenlerin paylaşımlarının altına, onları bozguncu olmakla itham ettiği uzun mesajlar yazarak harcadığı zamana hiç acımıyor. Bunlar akrabaları dahi olsa gözlerinin yaşına bakmıyor, onları bir büyükleri olarak uyarıyor, hizaya sokuyor. Akşener gibi, Kürt meselesi değil, Güneydoğu meselesi olduğuna inanıyor. Aynı bayrak altında kardeş olduğumuzu her fırsatta dile getiriyor ve aynı cephelerde savaşmış olmanın, kız alıp-vermenin gücüne inanıyor. İYİ Parti'nin şimdi değilse de, uzun vadede Türkiye için çözüm olduğunu düşünüyor. Kamera veya mikrofonun karşısına geçmeyi ve sürekli izah etmeyi seviyor.

Kaybederse cinnet geçirecek ulusalcı abi: Sürekli Halk TV izleyen, artan zamanlarda da seçim tahminleri yapıp, AKP'nin yolsuzluklarına ve usulsüzlüklerine öfkelenmeyi yegâne mesaisi haline getiren, genelde emekli erkek vatandaş. Bu seçimin bir dönüm noktası olacağını, AKP'nin mutlaka gideceğini düşünüyor. Hatta gidişi garantilemek için bir seferlik hem kendi oyunu, hem de ailedeki bazı bireylerin oylarını HDP ile CHP-İYİ Parti arasında pay etmeye bile razı. Herkesin bildiği sorunları her fırsatta yineliyor. Gündelik bir sohbeti maharetle politik bir tartışmaya bağlayabiliyor. Geleceğe yönelik parlak bir ümidi var. Bunu kırmaya yeltenenlere acımıyor. Sanki seçim kaybedilmiş ve bunun müsebbibi de muhatabıymış gibi saldırganlaşıyor. Kötümserlere, sağlamlılara, ihtiyatlılara tahammülü yok. "Aklın yolu bir" ve çoğunluk bu yolu yakın zamanda bulacak ona göre. TV başında çok vakit geçirmekten bir nevi zehirlenmeye maruz kalıyor.

Paranoyanın hayatını belirlediği muhalif: Şaibe ve vehim bu vatandaşın hayatında önemli yer tutuyor. Özellikle seçim dönemlerinde yapılabilecek hileler üzerine çeşitlemeler yapıyor. Bunu da mutlaka etrafıyla paylaşıyor. Kendi aklına gelmeyenleri de eşten dosttan duyup yaygınlaştırıyor. Seçmen

kartını kaybedenin yanacağına ve oy verme hakkını kaybederek hepimizin de başını yakacağına inanıyor. Geçmişte yapılmış tüm seçim hilelerini biliyor. Dillendiriyor. Bazılarını da kendi muhayyilesini harekete geçirerek üretiyor. Hep komplo teorilerine inanmış biri olarak, iktidardaki partiden başka birinin seçim kazanması mümkün değil onun hesabınca. Kendisine itiraz etmeye yeltenenleri saf buluyor. Gözünü açmaya, sandıkları denetlemeye davet ediyor.

Bir partiye sempati duyup diğerine oy verecek olan vatandaş: Demirtaş'ı sempatik, Akşener'i güçlü, Karamollaoğlu'nu sözünü sakınmaz bulup, yine de kırk yıllık partisine oy verecek olan kişi bu. Parti standlarında oy vermeyeceği partinin temsilcilerine uzaktan sempatik mesajlar gönderiyor, göz kırpmıyor, el-kol işareti yapıyor ama uzatılan broşürle zinhar elini kirletmiyor. Bu seçmen türünün içinden 2015 seçimlerinde yakınında oturduğu HDP binası yakıldığı zaman üzülerken, kek yapıp geçmiş olsun ziyaretine gidenler, Selo Başgan'a selam göndermiş olanlar bile çıkıyor. Ama sonra gelişen olaylar, aynı kişinin aynı binanın önünden geçmemek için yolunu değiştirmesine sebep oluyor. Aslında siyaseti de kirli ve tehlikeli buluyor. Siyasetçilere bırakılması gerektiğini düşünüyor. O sebeple ulu orta siyaset konuşmuyor. Sokak hareketlerine, grevlere, mitinglere, basın açıklamalarına denk geldiği zaman yüreği hoplayarak kaçıyor oradan. Güçlü ve statükocu olanın devletin başında durması gerektiğine inanıyor. Devletin vatandaşa karşı temel görevlerini yerine getirmesini yeterli buluyor. Siyasete bulaşmasın diye çocuklarını her fırsatta uyarıyor.

Partisini eleştiren ama konforunu bozmaya niyeti olmayan seçmen: İki büyük partinin, AKP ve CHP'nin seçmenleri arasından çıkıyor en çok. Partisinin icraatlarından hiç memnun değil. Hatta sık sık kafası bozuluyor, kapıyı çekip çıkmak istiyor. Asabi bozulmasın diye beyanatları, seçim mitinglerini, tartışma programlarını dinlemiyor. Dinlerse konforu bozulacak. Başka partilerin seçim propagandalarına ve vaatlerine de kulak tıkıyor. Tikamazsa başka bir tarz-ı siyasetin mümkün olduğuna dair bir kurt düşecek içine. Bir önceki seçmen türüne benzer biri bu. Ama ondan farklı olarak, gözünü başka tarafa çevirmiyor. Sorarlarsa, Türkiye'de sağın da solun da alternatifi yok, diye karşılık veriyor. Olsa düşünürüz tabii, diyor.

Seçimle ilgili bezgin bir yazı

Uzayla, atomlarla, Frigyalılarla, buğday üreticiliğiyle ilgili konularda, karşılıklı, zevkle konuşabilseniz de; örneğin, Kürtlerle ilgili nesnel bir konuşma yapamazsınız.

GÜLGÜN TÜRKOĞLU

Partilerin seçim beyannamelerinde odaklandıkları konuların, kelime bulutu olarak değerlendirildiği bir çalışmaya* denk geldim, sonuçlar şöyle:

AKP: Proje
CHP: Hak, Eğitim, Hizmet
HDP: Hak, Kadın
İYİ: Kamu, Sistem
SAADET: Saadet, İktidar
VATAN: Türkiye, Eğitim

Hakkında birkaç kitap yazılabilecek 'kelime sonuçları' ile ilgili kısmi yorum yapacağım. Kendisine

tanınan ayrıcalıklı süreyi ve yetkileri değerlendirememiş bir partinin ötekileştirdiklerinden oluşan ortak paydanın geniş kapsamından olsa gerek, bu kez "düşman" tekti. Ülkemiz, gerçeküstü öğelerle bezenmiş bir Buñuel film seti gibi âdetâ, hangi birine yetişelim!

AKP'nin sonucunu, Erdoğan'ın, İnce'nin anlattığı projeleri proje olarak görmeyip, bir projesi olmakla suçladığını hatırlayarak değerlendirelim. Proje dediğin; kanal olur yüzölçümü, köprü olur geçilir, bina olur dikilir. Duyu algılarına indiremediği projeleri anlayamayan yandaşın, aleni yalanı yok sayısı bu belki de yüzdendir; bir yalanı elle-

mezsiniz zira. Yalnızca, AKP yandaşlarının değil; dokunabildiğinin gerçek olduğuna inanan herkesin ortak ve birikmiş bir ayıbıdır bu.

Sorunlu bölge: Tamamı. İktidarda kalmasının bir sorun olacağı kesin. Kalamaz, seçim sonuçları gitmelerini gerektirirse nasıl gidecekleri ayrı bir sorun olabilir. Derin bir bulantı içindeyiz. Projeler bakımındansa: AKP bizi projeye boğdu, nefes alamıyoruz. Et bedeninin en alt ilgilerinin, gerek fallik binalar olarak gerekse de “en büyük” “en uzun” olmaya takıntılı bir üslupla yansıtıldığı ucube mimari anlayışını; yeşilin, ormanın acımasızca yarıldığı, yırtıldığı, tecavüze uğramış boşluklar gibi bırakıldığı projelerinizi alıp gidin ve lütfen dönmeyin. Maçızım kaynaklı eyleminiz, kadını bedene indirgeyerek aşağılayan söyleminiz nedeniyle cinsellikten soğuttunuz!

CHP bu seçimde, çağımızda eksikliği, global olarak derinden hissedilen bir şeyle; sahicilikle, samimiyet ile ivme kazandı. Cumhurbaşkanı adayı Sayın İnce, söyleminde hakikiydi. Ülkenin, acil eylem gerektiren iki konusu olan, eğitim ve kadın sorunlarında ciddi bir yaklaşım içinde olacaklarını tahmin ediyorum.

Sorunlu bölge: Kendisini “sol” tandanslı olarak tanımlayan eğitilmiş bazı partililerin, tıpkı AKP yandaşlarında görülen “her yeri tek renge boyayalım, kendi anlayışımızı dayatalım” eğilimi göz ardı edilmemeli. Bu, ne yazık ki seçmen kitlesinde de karşılığını bulan bir eğilim. Ülkemizde kendisini eleştirmeye en son ikna olacak bir kesimden söz ediyorum. Onca eğitimlerine rağmen, bu kitle ne diyalektikten ne bir sürecin zorunlu uğraklarından haberdardır. Bu nedenle, sıkışınca askeri tercih eder, dönüşümün zorunlu uğrağı diyalektiği görmediklerinden, “yetmez ama evetçiler” “kapalılar” “Kürtler” gibi tepeden baktıkları grup sayısını artırır. Her daim tek taraflı fikirlerini, bilge bir edayla “biz olacakları biliyorduk” söylemiyle savunurlar. Zihin kalıpları köşeli ve sabittir, iletişime kapalıdır.

İYİ Parti'nin, MHP'den ayrılarak, demokratik mücadeleyi daha dinamik götürebilecek bir muhalif grup tarafından kurulması umut vericiydi, lâkin seçim çalışmaları çok zayıf kaldı. Kamu ve sistem olan önceliklerini yetersiz bulsam da şaşırmadım. Kamu nedir? Sistem nedir? Bunlar hakkında millet olarak fazla fikrimiz bulunmayınca, altlarının doldurulma biçimlerine de karşı koyamıyoruz; boşluk “otoriter baba” “tanrısal lider” benzeri figürler ya-

ratıyor. Cumhurbaşkanı adayının bir kadın olması sevindirici bir gelişmeydi. İçişleri Bakanı olduğu dönemi hatırlıyor, faili meçhulleri sahiplenmesini unutamıyor olsam da bir “züğürt tesellisi”ydi benimki.

Sorunlu bölge: Sayın Akşener'in Amasya Mitinginde dile getirdiklerine bakılırsa partinin demok-rasi ile imtihanından fazla umutlu olmamak gerek. Fanatik milliyetçilik ürkütücüdür, cahili kolayca yönlendirilir; eğitilmiş olanı ise bir türlü çözülemeyen “bir düğümü” ilk fırsatta hissettirir. Uzayla, atomlarla, Frigyalılarla, buğday üreticiliğiyle ilgili konularda, karşılıklı, zevkle konuşabilirsiniz de; örneğin, Kürtlerle ilgili nesnel bir konuşma yapamazsınız.

SAADET Partisi “uygulamalarıyla AKP'den pek de farklı olmaz zaten onların ilk etapta yakaladıkları ivmeyi yakalayamaz” diye düşünenlerle hemfikirim. AKP de bu iç dinamiğinin eksikliği nedeniyle kurulmamış mıydı?

Sorunlu bölge: Siyasal İslâm temalı her oluşum bende huzursuzluk yaratıyor, samimi bulmuyorum. Ön plana çıkan kelimelerin kadın, adalet, eğitim vb olmaması şaşırtmadı. Emmare dini sevmez bu kavramları. Boş sözcükler, sloganlar uçuşur durur.

HDP'de ciddi bir samimiyet ve dahi samimiyetsizlik sorunu var. Sayın Demirtaş samimi bir insan. Bu samimiyetin bir sonucu olarak elde edilen avantaj, “7 Haziran” iyi değerlendirilemedi. Kadın konusunda söylemlerini en inandırıcı bulduğum parti, eylemleri ile bütünlük içinde.

Sorunlu bölge: Arkasında mazlum bir kitle olduğu kadar PKK yandaşları da var. PKK ile organik bağları kesilmediği sürece bir Türkiye partisi olarak ortaya çıkmalarının inandırıcı olmadığı çok açık. Kürt milliyetçisi de Türkler ile ilgili nesnel bir konuşma yapamaz. Nesnel olmakta fevkalade zorlanmak en köklü eksiğimiz değil mi zaten? Kendisi denli mazlum başkası katiyen yoktur: Alevi'nin, kadının acısını kendisinininkine denk göremez. Ön plana çıkan Hak sözcüğünün hakkını verebilecek bir donanıma sahip olduğunu düşünmüyorum. Doğruyu, yanlış yerde söylemenin haksızlık olduğu unutulmamalı.

VATAN Partisi ile ilgili yorum yapmayacağım.

Marjinalite demokrasinin olmazsa olmazıdır.

**TEPAV için yapılan bu analiz, analist tarafından @aysegultasoz adresinde paylaşıldı.

‘O kadar erken ki geç bile sayılabilir’

Hazineler kaybedildikleri yerde aranır. Bugünkü ekonomik-siyasal-toplumsal krizin nedeni, 12 Eylül’den bu yana gelen neoliberal ekonomik dönüşümler ve onun yarattığı siyasal sistemse, tam da bunun karşısında bir dile, ülkeyi bu neoliberal felaketin elinden kurtarıp yeniden kuracak bir cürete sahip olmak gerekmez mi?

HAKKI ÖZDAL

Bahçeli’nin ‘tavşan atlet’ olarak katıldığı seçime kaçış koşusu, aynı zamanda Meşrutiyet’ten bu yana eşi olmayan bir seçimden kaçış hamlesi olarak başladı. “AKP-MHP” iktidar bloğu, ekonomik, siyasal ve toplumsal krizin giderek derinleşen belirtilerinin ortasında, geçirdikleri her bir günün aleyhlerine işleyeceği ve bu işleyişi geriye çevirmenin pratik yollarının kalmadığını ne denli kaygı verici şekilde idrak etmiş olmalı ki, inandırıcı bir dramaturjiye bile gerek duymaksızın, “vallahi zamanında yapılacak seçimler” noktasından, neredeyse 48 saat içinde, “imkan olsa bugün yaparız” noktasına geli-

verdiler. Bir erken ve/veya baskın seçim, en başından beri iktidar blokunun seçenekleri arasında yer almış olmalı. Ancak geçtiğimiz hafta bir yıldırım hareketi gibi gerçekleştirdikleri erken seçim mizansenini, hayallerindeki gibi olmasa gerek. Nitekim bu “seçim tarihini öne alma” işindeki telaşlı acelecilik, sadece muhalefetin değil, kendi potansiyel oy havuzlarını oluşturan kesimlerin de gözünden kaçırılmayacak kadar ayan beyan ortada.

Bu baskın seçimin halkla ilişkiler kısmına çalışacak vakit kalmamıştı; ama yıllardır iktidarın

en önemli propagandisti olarak görev yapan bir kısım araştırma şirketçisi ve 'resmi gazeteci', zaten sen-ben-bizim oğlan şeklinde endam ettikleri TV kanallarından, hemen o gece vazifeye soyundular. Vaaz ettikleri şey şuydu: "Bu baskın seçim, muhalefeti çok hazırlıksız yakalamış stratejik bir hamledir, etik olarak meşrudur, siyasal olarak çok başarılıdır ve zaferi şimdiden garanti altına almıştır..."

Gazetelere en çok basılan, TV'lere en çok çıkarılan 'araştırmacı'ların iktidarın seçim kampanyasının doğrudan aparatı haline geldikleri; 'eğilim ölçme' işinin aslında çok uzun zamandır bir 'eğilim dayatma' işine dönüştüğü 7 Haziran ve 16 Nisan'da apaçık ortaya çıkmıştı. Ama kitle iletişiminin bu kanserli çağında, deneyimin öğreticiliğine karşı tekrarın alıklaştırmacılığını kullanarak boca edilen, "seçim işi şimdiden bitti" zehri, TV ekranlarından sosyal medyaya doğru, bir kara safra gibi sızdı. Maalesef, toplumsal muhalefetin zihinsel performansında halen hatırı sayılır bir etkisi olan orta sınıflar için bu kara safra, tam da Hipokrat'ın teşhis ettiği türden bir melankoliye yol açıyor.

Oysa bir süredir hemen herkes tarafından tespit edilen ve bu 'baskın seçim' kaçamağının da temel nedeni olan ekonomik-siyasal-toplumsal kriz, iktidar için önemli bir oy deposu olagelen alt sınıflarda etkili oluyor esasen. 'Kömür-makarna' diye karikatürize edilen, iktidar için en kolay lokma olarak görülen bu kesimler ise, 'kömüre-makarnaya' değilse bile, laf salatasına karşı üst sınıflara oranla daha fazla bağışıklığa sahip. 'Bilinç', toplumsal gerçeği kavramada etkili bir araç olabilir; ama gerçekliği, bir bakıma toplumun varlığını belirleyen şey bilinç (düzeyi) değildir. Aksine, bilinci belirleyen şey, toplumsal gerçeğin –şimdiki durumda içinde bulunduğumuz o krizin– kendisidir.

Yakın geleceğin hayli karanlık görüldüğü; iktidar bloğunun yüzde 60'ın üzerinde oy aldığı seçimlerden (1 Kasım 2015) sadece 2.5 yıl sonra yeniden seçime gitmek zorunda kaldığı; üstelik buna, Afrin şahlanışları, teşvik üstüne teşvik teşvikleri gibi takviye gıdalara rağmen mecbur olduğu; dahası artık, sandık, seçim, plebisit vs. de dahil olmak üzere her türlü 'olağanüstü hal' olmaksızın yönetemez hale geldiği koşullarda 'toplumsal bilinç' CNN Türk ya da A Haber stüdyolarından oluşturulamaz. Bu sürekli kriz ve sürekli olağanüstü hal, toplu-

mun hemen hemen tüm kesimleri tarafından geri dönüşsüz olarak idrak edilmiştir. Toplumun ortak ve nesnel bir varlığı olarak toplumsal bilinç; ülkeyi yöneten iktidar bloku için, kriz halinin kaçınılmaz ve olağanüstülüğün vazgeçilmez olduğu bilgisine sahiptir. Ve o bilgi, havaya karışan bir gaz gibi şu fısıltıyı dolaştırmaktadır: Bu seçimi kazansalar bile toplumdaki gerilim, kriz, olağanüstülük devam edecek.

İktidarın, tüm olağanüstü yetki silahlarını kullandığı/kullanacağı bir 'baskın seçim' yoluna giderek, kendi krizini, varsayılan ve yine kendi tanımladığı bir muhalefetin krizi olarak göstermeye çalışması da bundandır. 'Muhalefetin daha bir aday bile yok' karamsarlığı, 60 küsur gün sonraki seçim için reel bir sorun olabilir. Ama "17 Nisan'dan itibaren her şey çok güzel olacak, memleket uçacak" diyegelmiş bir iktidarın "çok kötü şeyler olabilir bir an önce seçim yapalım" diyerek ortaya bir tür şantaj sandığı koymasından doğan kalıcı endişeyi ortadan kaldırmaz.

Tabanda, toplumla ilişkilerde, bir yandan giderek artan ekonomik zorlukların, diğer yandan 'FETÖ' mağduriyetleri ve çifte standartlarının, "Reis'in hakemliğine rağmen belediye başkanı yuhalamaya" varan öfkenin gösterdiği "Ak Parti eliti" rahatsızlığının izahıyla uğraşan teşkilat elbette yorgun ve yıpranmıştır. Erken, en erken seçim, hasarlı bir ralli aracının servis alanına çekilmesi gibi, teşkilatın bu kriz ve olağanüstü hal türbülansından biraz olsun çıkmasını sağlayacak bir yol olarak da işlevli bulunmuştur belki. Ama –özellikle de bu son telaşlı acelecilik sayesinde– yine bir 'toplumsal bilgi' haline gelmektedir ki; seçim bugünkü iktidar için bir yarış değil, hem hegemonya hatırlatması hem de ekonomik-sosyal hareketlilik yaratmak için kullanılan bir enstrümandır. Ve artık kaçınılmaz olarak, seçimleri bile olağanüstüdür, bir krizin ürünüdür...

* * *

AKP, 12 Eylül darbesiyle başlayan neoliberal ekonomik inşanın, 1994 ve 2001'de iki büyük zirve yapan ama bu ikisinin arasındaki dönemde de devam eden krizlerinin yol açtığı hasarlara karşı 'güçlü hükümet' arayan kitlelerin oy desteğini almıştı. Bunlar, gerçekte yapısal bir sorun olan ekonomik çözümsüzlükler ile burjuva fraksiyonların istikrarsız koalisyonları arasında neden sonuç ilişkisi görüyordu. Sonradan AKP ve liderinin de

Emekçileri, 'azgın azınlığa karşı sessiz çoğunluk' gibi soyut ve anlamsız bir kategoriye hapseden, kendisini de bu sessiz çoğunluğun sesi olarak tarif eden yeni sağcılık, topluma bakıştaki bu çarpıklığıyla 12 Eylül'ün tam bir devamıydı.

kendisinden önceki döneme ilişkin bir 'mit' olarak anlatıp durmayı çok seveceği, ters yüz edilmiş bir gerçeklikti bu: Buna göre, sistemin, aşağıda yoksulluk, enflasyon, işsizlik olarak zuhur eden siyasal ve ekonomik krizinin nedeni koalisyon hükümetleriydi...

Oysa merkez siyasetteki –burjuva fraksiyonlardaki– parçalı yapı, aslında sorunların nedeni değil, dolaysız bir sonucuydu. Tam da o koalisyonların sonuncusu sırasında alınan 'yapısal reform' önlemleri tedrici bir 'iyileşme' sağlayacakken, bu iyileşmeyi sağlayacak acı ilacı topluma dayatan koalisyonun ortancası Bahçeli, tuhaf bir şekilde, kendi partisinin de eriyip gideceği bir erken seçim önerdi de, AKP, o çarpıtılmış neden-sonuç algısının ve yine 12 Eylül seçim sisteminin muazzam matematik yardımının ittirmesiyle tek başına iktidar oldu. (Oyların üçte birine karşılık meclisin üçte ikisi...)

Kuşkusuz bunda büyük payı olan bir başka faktör, 12 Eylül'ün, sadece politik varlığı ve eylemiyle değil, bir mefhum olarak da yok etmeye yöneldiği işçi sınıfına bir 'yeni kimlik' olarak giydirdiği muhafazakarlık idi. Askerler, bürokratlar ve patronların el ele kol kola vererek topluma dayattığı Türk-İslamcı muhafazakarlık; otantik 12 Eylül rejiminin çöküşü ve AKP eliyle yeni bir sürüme yükseltilmesi sırasında yaşanan gerilimlerde, 'hor görülmüş muhafazakar garibanlar' olarak yeniden tesis edildi. Emekçileri, 'azgın azınlığa karşı sessiz çoğunluk' gibi soyut ve anlamsız bir kategoriye hapseden, kendisini de bu sessiz çoğunluğun sesi olarak tarif eden yeni sağcılık, topluma bakıştaki bu çarpıklığıyla 12 Eylül'ün tam bir devamıydı.

Bugün AKP hegemonyasının tesisinde en önemli unsur olarak görülen/gösterilen "milletin desteği"; ezilen emekçiler olmak değil de hor görülen muhafazakâr garibanlar olmak dayatılmış işçi, köylü, memur, küçük esnaf vs.'nin gasp edilmiş direncidir bir bakıma. O direnci, kendi çıplak çıkarının aleyhine olacak şekilde, bir egemen iktida-

rın enstrümanına dönüştüren şey, emekçi sınıfın muhafazakâr garibanlara mutasyonu idi. Siyasal ve toplumsal sonuçları giderek ağırlaşan bu mutasyondan kurtulmak, öncelikle topluma bakışta o sınıf perspektifine geri dönmekle mümkün olacak.

Bugün kendi krizini ve olağanüstülüğe bağımlılığını baskın seçim yoluyla toplumun sırtına yıkmaya çalışan iktidara karşı; artık onun hegemonik etkisini yenilemesinin bir aracına dönüşmüş seçimlere dönük taktik-stratejilerden ve bunların getirdiği yığınla yenilgiden ibaret bir didişmenin etkili olmadığı çok açık. Hazine kaybedildikleri yerde aranır. Bugünkü ekonomik-siyasal-toplumsal krizin nedeni, 12 Eylül'den bu yana gelen neoliberal ekonomik dönüşümler ve onun yarattığı siyasal sistemse, tam da bunun karşısında bir dile, ülkeyi bu neoliberal felaketin elinden kurtarıp yeniden kuracak bir cürete sahip olmak gerekmez mi?

Seçimi kaybetmek, şimdikinden daha zor koşullarla bir süre daha baş başa kalmak anlamına gelecek elbet; ama yenilgiyi baştan kabullenirse de, dünyanın sonu olarak da görmeyerek 24 Haziran ufkunu aşan, bu kriz ve olağanüstülüğe karşı kendi olağanüstü halini arayan bir çıkış aranabilir mi?

Shakespeare'in ünlü destanında iki aşık zamanın nasıl geçtiğini anlamazken sonunda durumu fark eden Juliet telaşlanır: "Romeo, çok geç oldu, artık git." Ama Romeo, sökmekte olan şafağa bakarak şu ölümsüz sözleri söyler: "Vakit o kadar geç ki artık erken bile sayılabilir."

Geceyle gündüzün, karanlık ve aydınlığın, 'erken' ve 'geç'in, velhasıl tüm zıtlıkların nasıl iç içe geçtiğini gösteren müthiş bir soyutlamadır bu. Romeo'nun sözlerini o romantik balkondan alıp, bizim boğucu gündemimize taşımak tatsız olabilir belki; ama şimdi kendi krizlerinin içinden önümüze diktikleri bu en erken seçim için o sözü ters yüz ederek söylemek mümkün değil mi: 'O kadar erken ki geç bile sayılabilir!'

Bu ‘Tamam’lar hata mı, mecburiyet mi?

Erdoğan, ‘söylem tökezlemeleri’ yaşarken, artık sadece seçmen nezdinde değil, yerel ve uluslararası ölçekte sermaye ve Devlet unsurları açısından da (yeniden ve daha çok) rıza üretmesi gerektiğinin farkında olan bir siyasetçinin zorunluluklarını yaşıyor.

HAKKI ÖZDAL

12 Eylül 1980 darbesinden sonra kurulan cunta hükümeti, Türkiye’yi 1983’te seçime götürüyordu. 1982’de ağır baskı koşullarında yapılan referandum ile yeni anayasa kabul edilmiş, “Hayır” demenin teröristlikle, bozgunculukla, vatan hainliğiyle özdeşleştirildiği bu şaibeli referandumun ardından cunta lideri Kenan Evren ülkenin 7’nci Cumhurbaşkanı olmuştu. Aslında “halkoyu ile seçilen ilk cumhurbaşkanı” oydu.

Şimdi tam bir yıl sonra “demokrasiye dönüyoruz” propagandası altında seçimler yapılıyordu. Darbe öncesinin en dinamik siyasal aktörü olarak sol toplumsal muhalefet, idam, işkence ve cezaevi kısıkcındaydı. Başlıca egemen siyasal aktörler ise 82 anayasasının geçici 4’üncü maddesi kapsamında yasaklıydı: Ecevit, Demirel, Erbakan, Türkeş...

Cuntanın ilk ekonomi bakanı Turgut Özal, ülkeyi

Geride kalan 16 yılda, 9 seçim ve 3 referandumdan istediği sonucu almayı –ya da bir şekilde “sonucu lehine çevirmeyi”– başarmış Erdoğan ve partisinin performansının, bu kez ters açıdan dikkat çektiği bir sürece dönüşüyor bu seçim süreci.

sarsan ve onbinlerce insanın birikimlerini buharlaştıran Banker Skandalı'nın ardından, bu çöküşün sorumlularından biri olarak istifa etmek zorunda kalmıştı ama 83'teki o seçimlere yeni kurduğu Anavatan Partisi ile girmek için Evren'den icazet almayı başarmıştı. Milli Güvenlik Konseyi'nin generalleri, emekli bir asker olan ve darbeden sonra Kanada Büyükelçisi olarak atanan Turgut Sunalp'ı getirterek kurdurdukları Milliyetçi Demokrasi Partisi'ni destekliyorlardı. “Solda da bir parti olsun” diye Necdet Calp'e de Halkçı Parti'yi kurdurmuşlardı. Ama aynı esnada solda bir başka parti, Erdal İnönü liderliğinde Sosyal Demokrat Parti (SODEP) kurulmuştu. SODEP'in daha sivil ve daha sol karakteri nedeniyle Halkçı Parti varlık gösteremiyordu. Generaller bu durumdan rahatsızdı. Evren bizzat kendi ağzıyla şöyle diyecekti: “Sol bölünür ve ikisi de yüzde 10 barajının altında kalır diye endişe ettik ve SODEP'i seçim dışı bırakmaya karar verdik”!

Generaller, yıllar sonra cunta liderinin bu düzeydeki bir pişkinlikle savunabileceği kadar hak gördükleri bir vesayet uyguluyorlardı, o güdük 1983 seçimlerine bile. Ama yine de işler istedikleri gibi gitmiyordu. Turgut Sunalp, Evren'in “huzuruna çıktı” ve MDP'ye ağıktan destek olmasını istedi. Kendisini ülkenin cumhurbaşkanı da değil de padişahı gibi gören Kenan Evren, 4 Kasım 1983 Cuma akşamı, TV başının en kalabalık olduğu anda ve pazar günü seçime sadece 36 saat kalmışken, tek kanallı TRT'ye çıkıp uzun bir konuşma yaptı. Hiçbirinin ismini vermeyerek ama herkesin anlayacağı şekilde tarif ederek, seçime girmesine izin verdikleri üç partiden özellikle istem üstündeki ANAP'ı hedef aldı; “huzur ve istikrar için”, yine adını vermeden MDP'ye oy istedi.

Herkes bu hamlenin seçimin kaderini değiştireceğini ve MDP'nin kazanacağını düşünmüştü; ama bilakis bu konuşma ters tepti. Kendisini “huzur ve istikrarın teminatı” olarak gösteren Evren'in cilası dökülmüştü. Artık inandırıcı değildi. MDP seçimin sonuncusu oldu. Eğer ANAP, 12 Eylül'ün –

üstelik gönüllü– bir yeni sürümü olmasaydı, darbe rejimi o pazar günü sona ermiş olacaktı.

Kenan Evren rejimi, kendisine onay verildiğini düşündüğü referandumdan sadece 1 yıl sonra halkın nezdinde çökmüştü. Türkiye'nin bedeni, içine zorla tıktırıldığı Evren'in gömleğine daha fazla sığmamış ve o gömleği yırtmıştı. Onu yamayararak ‘sırtta tutmak’ neoliberal muhafazakârların işi olacaktı artık.

* * *

Türkiye, ülkenin yönetim biçimini köklü şekilde değiştiren ve bunun yanı sıra 15 yıllık iktidarın bir tür güvenoyuna dönüşmüş bulunan, yine “Hayır” demenin teröristlikle, bozgunculukla, vatan hainliğiyle özdeşleştirildiği ve sonuçları üzerine daha ilk geceden itibaren gölge düşen 16 Nisan 2017 referandumundan yaklaşık bir yıl sonra seçime gidiyor. Ve geride kalan 16 yılda, 9 seçim ve 3 referandumdan istediği sonucu almayı –ya da bir şekilde “sonucu lehine çevirmeyi”– başarmış Erdoğan ve partisinin performansının, bu kez ters açıdan dikkat çektiği bir sürece dönüşüyor bu seçim süreci.

O başarıların arkasındaki temel faktörlerden birinin bizzat Tayyip Erdoğan'ın saha etkinliği olduğu düşünüldüğünde, bu seçim öncesi görülen düşük performans ve metal yorgunluğu, özellikle 2013'ten beri baskıcı karakteri giderek koyulaşan rejimden hoşnutsuzluk duyan kesimlerde ümitli beklentilere de yol açıyor, haklı olarak. Doğal ömrünü tamamlamış bir organizmanın bozuşması ve çürümesi gibi, tarihsel fonksiyonunu tamamlamış bir fenomenin de giderek işlevini yitirmesi siyasal bir işarettir de zira. Kenan Evren'in, halk nezdinde “ülkeyi kandan ve terörden çekip alan bir kurtaçıcı”; sermaye sınıfları nezdinde ise küresel kapitalizme eklenme dönüşümlerinin pürüzsüz koşullarda yapılmasını sağlayacak işlevli bir despot olarak rıza gördüğü üç hararetili yılın ardından, işaret ettiği partinin sonuncu olmasıyla yaşadığı

Erdoğan, “OHAL’le grev yasakladık” diye övünmenin çalışan sınıflar arasında yaratacağı olumsuz etkiyi bilmiyor değildir elbette. Buna rağmen yapılan vurgu, iktidarda olmanın sınıfsal sorumluluklarına dair bir güven tazeleme arayışıdır da bir yandan. Farklı siyasal arayışların, tatlı kârları tehlikeye atabileceğine dair yarı örtük bir ürkütme de içerir üstelik bu.

‘düşüş’, bu tür bir bozuşmadır örneğin.

Erdoğan’ın seçim sathı mailine girildikten sonra art arda yaptığı hatalar da benzer bir tükenmişliğin işareti olarak ilgi uyandırıyor. Son olarak, hem muhalefete ortak bir zemin ve slogan kazandıran hem de kişisel iktidarının yol açtığı tahammülsüzlüğün ne kadar yaygın olduğunu gösteren bir hareketlenmeye yol açan “T A M A M” vakası da bunlardan biri. Daha önceki “Cumhurbaşkanına oy verip AK Parti’ye vermeyecek münafıkları 24 Haziran’da gömeceğiz” açıklaması ve Gül’ün adaylığına karşı Genelkurmay Başkanı’nın helikopterle ofisine indirilmesi hamleleri de yıpratıcı sonuçlara yol açtı.

Ancak, siyasal alanda “AKP” olarak temsil edilen (ve son iki yıldır MHP’yi de kapsayan) iktidar bloğu, son noktada bir sermaye sınıfı koalisyonudur ve hem parti hem de onun giderek kendisinde cisimleştiği Erdoğan, özellikle 15 Temmuz sonrasında, esasen “eski Türkiye” diye kodladıkları bürokratik-siyasal alandan unsurları da kapsayacak şekilde Devlet’le girişilmiş yeni bir ortaklık sürecinin temsilcisidir artık. Sözelimi Erdoğan, “OHAL’le grev yasakladık” diye övünmenin çalışan sınıflar arasında yaratacağı olumsuz etkiyi bilmiyor değildir elbette. Buna rağmen yapılan vurgu, iktidarda olmanın sınıfsal sorumluluklarına dair bir güven tazeleme arayışıdır da bir yandan. Farklı siyasal arayışların, tatlı kârları tehlikeye atabileceğine dair yarı örtük bir ürkütme de içerir üstelik bu. Toplumun bir kesimini “biz gidersek şunlar şunlar olur” diye korkutarak sağlanmış bir konsolidasyondan daha acil hale geldiği anlaşılan bir ters yön hareketi...

Bunun gibi, “Milletimiz ‘tamam’ derse bırakırım” sözü de (belki muhalefet açısından bu denli işlevli olacağı düşünülmeksizin) iç ve dış ittifaklarına dönük bir ‘teminat’ da içeriyor gibi görünüyor. Tam da sermaye çıkışlarının arttığı, anlı şanlı şirketlerin varlıklarını yurtdışına kaçırdığı yönündeki

haberlerin arttığı bir dönemde, en temel demokratik zorunluluğa sadık kalacağını ifade etmek, söz konusu riski göze almayı gerektirecek bir aciliyet kazanmış olabilir.

Benzer şekilde “Bana oy verip partiye vermeyen münafıkları ezeceğiz” çıkışı da, muhalefet tarafından “Bize oy vermeyen münafıktır” şeklinde işlevli bir retorik malzemesi haline getirilmiş olmakla birlikte, parti ve seçmen çevresi içindeki reel bir durumun, tehlikenin görülmüş olduğunu hissettiren bir ‘iç mesaj’ olarak algılanmalıdır. MHP, hem bir Devlet aşısı ve alaşımı olarak hem de son süreçlerdeki belirleyici pozisyonuyla, AKP seçmenindeki hoşnutsuzluğun ‘en zararsız yoldan’ ifade edilmesini sağlayan bir olanağa dönüşmüş gibi görünüyor. Bu olanağın, yüzde 50’yi sorunsuz aşma düşüncesiyle geliştirilen öz-faydacı ittifak yasaının ters etkisiyle ortaya çıkması ise, toplumsal tercihler üzerinde vesayet kurma çabasının faniliğini gösteren bir başka örnek olarak anılacak belki de...

Erdoğan, ‘söylem tökezlemeleri’ yaşarken, artık sadece seçmen nezdinde değil, yerel ve uluslararası ölçekte sermaye ve Devlet unsurları açısından da (yeniden ve daha çok) rıza üretmesi gerektiğinin farkında olan bir siyasetçinin zorunluluklarını yaşıyor. Temsil ettiği iktidar blokunun iç ve dış meseleler nedeniyle karşı karşıya kaldığı pek çok açmaz nedeniyle bu zorunluluklara sürükleniyor. Zaten kapitalist siyasi partilerin ‘yer değiştirmesi’ de genellikle bu zorunlulukların yol açtığı aşınmaların ardından gerçekleşiyor. Ama her aşınma yer değiştirmeye, her yer değiştirme de daha iyi bir sonuca yol açmıyor. Ve tüm bu belirtiler, 24 Haziran’ın, ortaya çıkan tablo ne olursa olsun, kalıcı siyasal sonuçlar değil başlangıçlar üreten, yeni ve çok daha karmaşık ittifaklar ve gerilimler yaratan bir milat olacağını gösteriyor. Devlet ve sermaye mevcut iktidardan vazgeçmişse de geçmemişse de 25 Haziran’da denklemin yeniden kurulmaya başlanacağı anlaşılıyor.

Yeni vaat, ‘muhafazakâr demokrasi’ yerine ‘despot kapitalizm’ mi?

Bugün, eski kitaplarıyla faka bastırılanından yeni rakipleri karşısında dize getirilenine dek bir dizi yandaşının, etkisiz, işlevsiz olmaktan öte zarar verir hale gelmesi, rejimin tam bir çöküş ile tam bir ‘istikamet değişimi’ arasında bocalayacağı bu terminal dönemi işaret ediyor.

HAKKI ÖZDAL

Tayyip Erdoğan, dünkü Malatya mitinginde konuşuyor. Hedefinde Muharrem İnce var. Neredeyse birer hayalet dönüşen yerli uçak ve otomobil konusundaki eleştirilerini yanıtlamaya çalışıyor İnce'nin. Şöyle diyor bir ara: “Tesla otomobil var ya, onun patronu ziyaretime geldi. Bu konuları onunla konuştuk. Şimdi diyor ki ‘Erdoğan 20 yıl geriden geliyor’. Muharrem Efendi bizim hayatımız bu işleri yönetmekle geçti...”

Sonra, avuç içi yukarı bakan elini şişirdiği göğsüne yaklaştırarak devam ediyor: “Sen yönetilensin biz yöneten!” Dinleyicilerden daha yüksek destek

çığlıkları duyuluyor.

Normal koşullarda, seçim arifesinde olan ve 16 yıllık iktidarı yoğun ‘tek adamlık’ eleştirileri altında olan bir politikacıdan beklenmeyecek bir hareket gibi görünüyor bu ilk bakışta.

Ama “Sen yönetilensin biz yöneten” cüretkârlığı, bir gaf olmaktan öte, başka işaretlerle de birleşen bir yeni yönelimin; AKP ve esasen de Erdoğan tarafından temsil edilen iktidar blokunun, 24 Haziran’la çözülmeyeceği giderek daha çok anlaşılın yönetim düğümüne karşı yeni önerisinin parolalarından biri olabilir mi?

Bu soruya geri gelmek üzere, aynı gün, yani 31 Mayıs günü Malatya'dan İstanbul'a dönelim...

Taksim'de, Gezi Parkı direnişinin beşinci yılı vesilesiyle yapılması planlanan anma gösterisine karşı olağanüstü bir 'güvenlik tedbiri' ortamı var. İstanbul, rejimin kendi kuruluşunun, hatta Erdoğan ve AKP'nin mitolojik anlatısında siyasal doğumunun dayandırıldığı kent... Bu açıdan sembolik bir önemi var ve bu önem her defasında vurgulanıyor. İşte o İstanbul'da; üstelik de kenttin sosyal ve kültürel merkezinde, ölçüsü aşağı yukarı belli olan bir gösteri karşısında aldığı bu olağanüstü tedbirler, iktidarın, sadece toplumsal muhalefete karşı ifrata varmış endişesini ve özgüven eksikliğini mi gösterir? Yoksa rejimin başkentindeki bu sıkıyönetim, AKP/Erdoğan rejiminin, hem bizzat Gezi direnişinden bu yana geçirdiği yapısal dönüşümü, hem de kendi iktidar blokunda bulunmaya/kalmaya davet ettiği sermaye fraksiyonlarına bundan sonrası için vaatlerini sergilediği bir 'performans' mıdır?

Şimdi, Malatya'daki "Sen yönetilensin ben yöneten" cüretkârlığı ile İstanbul'daki Gezi sıkıyönetiminden doğan bu sorulara ortak bir yanıt arayalım.

AKP, Türkiye'de 24 Ocak 1980 kararlarıyla başlamak istenen, ama ancak 12 Eylül darbesi sayesinde mümkün hale gelen neoliberal dönüşümün 2000'li yıllardaki yüklenici firması olarak ortaya çıktı. Özal'ın ANAP'ıyla kurulan yeni sağcı iktidar, 8 yıllık, hızlı ve kontrolsüz bir 'inşa' sürecinin sonunda iflas etmiş, ama bu sürede işçi sınıfının ana gövdesini tüm kazanımlarından, sendikalarından ve siyasal varlığından uzaklaştırmayı; toplumu ekonomik, kültürel ve ahlaki bir çöküntünün eşğine sürüklemeyi; 70'lerin sert sınıf mücadelesine karşı sınıfsız bir kimlik dayatması olarak Türk-İslamcı zemini genişletmeyi 'başarmıştı'. Ancak tüm bunları yaparken büyük hasar almış ve kendinden önceki en dinamik güçlerde ölümcül yaralar açarken kendisi de yaralanmıştı. Özal-ANAP iktidarının fiilen sona erdiği 1991 yılından hemen önceki büyük işçi eylemlerinde yaygınlaşan "Çankaya'nın şişmanı işçi düşmanı" sloganı bu yaradan sızan kandı bir bakıma.

Önce ANAP iktidarının sonra bizzat Özal'ın ölümü ile geride kalan bakiye, sınıfsal birliğini

kaybetmiş burjuva fraksiyonları arasında ayrılıklar, yükselen İslamcı dalgaya karşı geleneksel devlet bürokrasisinin olağanüstü tepkisi ve büyük ekonomik sıkıntıların yüküyle karşı karşıya olan örgütsüz halkın çalkın çaresizliği oldu. Kürt sorununun şiddet yoluyla 'çözümü'ne odaklanmış, sermaye sınıfları arasındaki parçalı yapıyı bu şiddetin şemsiyesi altında ve 'beka' parolasıyla bir araya getirmeye çalışan bir 'MGK iktidarı' ve ona eşlik eden koalisyonlarla 10 yıl daha geçti.

Bütün varlığı ve olanaklarıyla, çözmeye değil ama 'yok etmeye' giriştiği Kürt meselesi başta olmak üzere toplumun hiçbir sorununu çözmeyen bu 'MGK iktidarı', karpuz gibi yarıldı. Önce 28 Şubat hamlesiyle neoliberal dönüşüme yeniden tam entegre olmaya, ama bu esnada da 'İslamcı tehlikeyi' bertaraf etmeye çalışan asker-sivil bürokrasi öncülüğündeki klik iktidarı ele geçirdi. Sermayenin, MÜSİAD ve o zamanki adlandırmalarla "Anadolu kaplanları", "yeşil sermaye" diye anılan kesimleri dışında tümünden destek almışlardı. Sonradan AKP'nin en büyük destekçileri haline gelecek olan TOBB, TESK, İstanbul ve Ankara ticaret odaları gibi temel sermaye örgütleri 28 Şubat'ın tam siper arkasındaydı.

Ama karşı tarafta da artık bir başka sermaye fraksiyonu ve onunla temas/ittifak halinde bir devlet bürokrasisi vardı. 28 Şubat süreci, bazı ülkücü reislerden Mehmet Ağar'a uzanan tasfiyeler açısından bir 'devlet içi çatışma'; diğer yandan da kabaca İstanbul merkezli büyük sermaye ile Anadolu burjuvazisi olarak anılabilecek sermaye fraksiyonları arasında bir çatışmaydı. Devlet ve sermaye sınıfları arasındaki bu çatışmalar, siyasal, ekonomik ve toplumsal krizi daha da derinleştirdi. Ve ülke, 2001'de cumhuriyet tarihinin en yıkıcı ekonomik krizine sürüklendi.

AKP ve Erdoğan, tam da bu dönemde, çatışan iki blok arasında melez bir 'uzlaşma' zemini olma iddiasıyla ortaya çıktı. Neoliberal politikaları ihya etmek üzere Batı'nın desteğini, 'muhafazakâr demokrat' kimliği vurgulayarak yorgun halkın rızasını devşiren parlak bir başlangıç yaptılar ve yakın zamana kadar bölünmüş sermaye fraksiyonlarının birleşik desteğini de kısa sürede sağladılar. Yeni iktidara direnç gösteren son kesimler olarak asker-sivil bürokrasiyi de sonradan kanlı bıçaklı düşman olacakları Cemaat'in yargı ve güvenlikteki

mevcut gücünü kullanarak etkisiz hale getirdiler.

Tüm bu süreç, dünyadaki konjonktüre de uygun olarak, 'liberal', 'muhafazakâr demokrat', 'Batıcı' bir söylem ve kimlikle yürütüldü. Ve ordu merkezli bürokratik güçlere karşı giriştikleri siyasal mücadeleyle artık kesin olarak kazandıkları 2013 yılına kadar da –en azından söylemde– bu tutumu/kimliği korumaya çalıştılar.

'Yeni Türkiye' koduyla kurulan yeni rejimin, bu neoliberal ve 'muhafazakâr demokrat' maskeler yerine, aks değiştirerek 'yerli ve milli' bir hatta geçmesinin miladı da aynı yıl ortaya çıkan Gezi direnişi oldu belki. Gezi; 'darbeci', 'eski Türkiye kalıntısı' olmakla suçlanmasının nesnel olanakları sınırlı bir toplumsal dinamizmi işaret ediyordu ve çok temel bir meseleden, kentlerin yağmalanmasına karşı tepkiden başlamış olmakla birlikte, gidererek otoriterleşen yeni rejime karşı temel bir itirazı da kapsıyordu. Harekete geçirdiği orta sınıflardan toplumun alt kesimlerine yayılma olanağı bulamadan zor yoluyla ezildi; ama Erdoğan ve yönetiminin, aynı anda hem 'demokrat', hem de yağmacı bir neoliberal kapitalist olmayacağını geri dönülmez şekilde işaretleyen bir iz bıraktı.

Geride kalan 5 yılda yaşanan değişim, zorlu bir kabuk değiştirmeydi iktidar için. Ve dünyada da neoliberal hegemonyanın genel bir sarsıntı hatta çöküş içinde olduğu son yıllarda, küresel ölçekte değişen dengelere uyum sağlayarak ayakta kalmayı amaçlayan bir arayışa dönüştü bu kabuk değişimi.

Şimdi, kendi iktidarının başlangıcındakine benzer bir toplam kriz ortamında, sermaye sınıflarının da yeniden fraksiyonlaştığı, kendisine bağlı ve oldukça dar, birkaç halkadan ibaret yeni büyük sermaye ile geleneksel büyük burjuvazinin ayrıştığı; yoksulluk ve sosyal politika denkleminde kimlikleştirilmiş emekçi sınıfların talep ve beklentilerinin giderek karşılanamaz hale geldiği koşullarda; önceki iddialarının tamamen tersi yönde yeni bir 'vaatte' bulunuyor, özellikle de egemen sınıflara: Dünyanın bu tekensiz ve rotası belirsiz savrulmasında "sen yönetilensin ben yöneten" demecüretine sahip bir despotizm ve kendi sembolik merkezinde birkaç yüz kişilik bir gösteriye karşı binlerce polisi seferber etmekten çekinmeyen bir yeni 'güvenlik devleti'... 80'lerden bu yana sürdürülen neoliberal rejimin

bazı bagajlarından arınmış, daha otoriter ve katı bir kapitalizm vaadi...

Gebze'deki Flormar fabrikasında çalışan 120 işçinin sendikalı oldukları için işten çıkarılması nasıl geride kalan 16 yılın dolaysız bir sonucu ise çoğu AKP seçmeni olan kadın işçilerin direnişi de varılan noktadaki kopuşun işareti. Evrensel gazetesine konuşan işçi Selda Kuşçu'nun sözleri çarpıcı: "AKP üyesiyim. Onlar işverene bu kadar destek çıkmasalardı patronlar işçiyi bu kadar ezemezdi."

Seçime çok az bir süre kalmışken yapılması risk gibi görünse de sık sık tekrarlanan "OHAL ile grevleri yasakladık" hatırlatmaları, Batı'nın finansal ve siyasal merkezlerine yönelik 'atak' itirazlar, demokratik söylemin "yasaklarla mücadele edeceğimiz" gibi, gülünçlüğü göze alınmış bir geçişirmeden ibaret tutulması açık bir 'saf değiştirme' olarak da okunamaz mı? Tam da küresel kapitalizmin kendisine alternatif 'ittifak' arayışlarına giriştiğini hissettiği bir anda, bizzat küresel kapitalizmin mevcut halinin sona erdiğini söyleyerek direnç oluşturmaya çalışan bir kabuk ve saf değiştirme...

Önündeki yolun tamamen tıkanmış olduğunu gören iktidar, kendi krizini dünyanın karmaşası içinde bulandırarak bir yeni 'mecburi istikamet' yolu açmaya çalışıyor. Bu 'istikamet', neredeyse tüm müttefiklerin ve söylemlerin değişebileceği, geçmişin kirliliği bir yük olmaktan başka bir anlam taşımayacağı zorlu bir terminal dönem gerektiriyor. Bugün, eski kitaplarıyla faka bastırılanından yeni rakipleri karşısında dize getirilenine dek bir dizi yandaşının, etkisiz, işlevsiz olmaktan öte zarar verir hale gelmesi, rejimin tam bir çöküş ile tam bir 'istikamet değişimi' arasında bocalayacağı bu terminal dönemi işaret ediyor.

Ve Türkiye'nin 24 Haziran'dan sonra gireceği giderek daha çok belirtile anlaşılan toplam siyasal-ekonomik krizin, bir süre sonra, böylesi bir despot kapitalizmi, çok farklı kesimler için 'makul seçenek' haline getirebileceğini; 40 yıllık küresel politikaların ürünü ve sonucu olan bir rejimden kurtulmanın, aynı politikaların farklı ambalajlanmasıyla mümkün olmayacağını da unutmamak gerekiyor.

SAYIN BAŞBAKANIMIZ
ORDU'MUZA
HOŞ GELDİNİZ

Recep Tayyip Erdoğan
Başbakan

YEREL YAKINLAŞTIRMA
ORDU BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ

YAKI
ORDU
YAKT

Köprü satışı ve ‘kimlik kavgası’

Giderek artan ekonomik sıkıntılar ve muhalefetin açılıştaki elde ettiği moral üstünlük, iktidarı, çeşitli riskler içerse de ‘kullanışlı’ ve ‘alışılmış’ bir kestirme yol olan kimlik kavgasını öne çıkarmak zorunda bırakıyor. O çok eskimiş ‘komünistler umacısı’ da; 90’lardan kalma görüntülerle göz korkutmaya çalışan reklam filmleri de bu çerçevede görülmeli belki.

HAKKI ÖZDAL

İngiliz-İskoç şair Lord Byron, “Ölü rezaletlerden iyi kadavra olur” diyordu, güçlü diyalektiğiyle... Bir ‘rezalet’in, onun ‘ taraflarını’ oluşturan topluluğun yaşam ve ölüm prensiplerini anlamak için iyi bir otopsi nesnesi olduğuna dair keskin gözlemini söylemişti, bu kısa dizede. Haklıydı. Rezaletler, bir kadavra gibi incelendiklerinde, onu yaratan ve yaşayanların hakkında fikir verdi hep. Nasıl canlılığın bilgisi ölü bedenlerden alınabilmişse, bugünün ‘bilgisi’ de geçmişin –ölü– rezaletlerinden çıkarılabilir.

Doludizgin seçim gündeminin dünkü sivri uçlarından biri ‘köprülerin satılması’ meselesi oldu. Erdoğan boğaz köprüleri için, “CHP ‘Biz gelince yıkacağız’ diyor. Komünistler de ne diyordu: ‘Köprüleri satacağız’. Özal sattırmadı” dedi ve gerçeğin bunun tam aksi yönünde olduğunu gösteren bir video hemen ortaya çıktı. 22 Ekim 1983’te, 12 Eylül darbesinden sonraki ilk seçim öncesi TRT’de yapılan açık oturumda, “Boğaz köprüsünü satacağım” diyen Özal’ın ta kendisi, karşı çıkan da 12 Eylül koşullarında ‘merkez sol’u temsilen seçime giren Necdet Calp idi.

Dahası var.

Köprüyü satmayı vaat eden Özal bunu başaramamıştı. Ama bir de değil iki köprüyü birden ihaleye çıkarıp satmayı başaran da bizzat Erdoğan’ın kendisiydi. 17 Aralık 2012’de Boğaziçi ve Fatih Sultan Mehmet köprüleri ile 8 otoyolun satış ihalesi yapılmış, bu ihaleyi, bugün birisi varlıklarını yurt

dışına çıkarmak ve bankalarla kredi yapılandırmasına gitmekle, diğeri uluslararası kredi kuruluşları tarafından takibe alınmakla gündem olan Ülker-Koç ortaklığı kazanmıştı. Sonra Başbakan Tayyip Erdoğan “daha iyi fiyat oluşabileceği” ümidiyle bu satışın iptalini istedi ve şubat 2013’te onun dediği oldu. Sonrası malum. Türkiye 2013 baharından itibaren ekonomik ve siyasi bir türbülansın içine girdi ve ümit edilen satış bir daha gündeme gelmedi.

Erdoğan, sağlam bir antikomünisttir belki; ama komünistlerin köprüleri satmayacağını, bilakis, toplum adına el konulmasını savunduğunu da biliyordur. Üstelik 2012’de köprüyü ihaleye açtığını da unutmamak lazım. O halde geçmişin tahrif edildiği bu anlatımda iki önemli noktanın izi olduğu düşünülebilir.

Bunlardan ilki, bünyeyi sarmakta olduğu da ilk olarak kendisi tarafından ifade edilen metal/mental yorgunluğun, ‘merkeze’, bizzat kendisine ulaştığını gösteren işaretlerden biri olmasıdır. Erdoğan’ın Bingöllülere defalarca Diyarbakır diye seslenmesi, prompter kazaları, giderek daha sık rastlanan dil sürçmeleri, bilgi hataları ve anakronik eleştirileri; yıllardır tüm yükü üstlenmiş ve hem karar hem de icra etme süreçlerinde tek yetkili olarak davranmış birinin organik kapasitesinin zorlanması olarak da yorumlanabilir.

İkinci ve daha önemli nokta ise, tüm bilgi yanlışlarına rağmen o köprü retorığının, son noktada bir

kimlik kavgasının yardıma çağırılması şeklindeki bir taktiğin parçası olmasıdır. Giderek artan ekonomik sıkıntıların ve seçim ilanından sonraki ilk dönemde muhalefetin elde ettiği moral üstünlüğün ardından, iktidar, çeşitli riskler içerse de ‘kullanışlı’ ve ‘alışılmış’ bir kestirme yol olan bu kimlik kavgasından, kendi arka bahçesi olarak gördüğü o varsayılan sağ muhafazakâr seçmen kalabalığını iri ve diri tutma açısından medet ummaktadır. O çok eskimiş ‘komünizm umacısı’ da; TV’lerdeki AKP reklam filmlerinde, çoktan ortadan kalkmış türban meselesinin 90’lardan kalma görüntülerle hatırlatılması da bu çerçevede görülmeli belki. Enerjisinin büyük bölümünü son düzlüğe sakladığı görülen iktidarın ve Erdoğan’ın, kalan 16 günde de bu tür bir basınç üretmeye devam edeceği, rakiplerini bu ‘kimlik kavgası’ minderine çekmeye çalışacağı anlaşılıyor.

Çeşitli nedenlerle ‘bu kez başarabiliriz’ ümidini her zamankinden güçlü hisseden muhalefet cephesiyse, belki yılların getirdiği sabırsızlığın da etkisiyle biraz tedbirsizce yükselmiş bir özgüvenle, türbanın, imam-hatiplerin, komünistliğin, camilerin ve başka şeylerin enstrüman olarak öne sürüldüğü bu meydan okumaya ‘haklı olmanın cesaretiyle’ karşılık verirken, iktidarın en zayıf karnı olan ekonomik meseleleri gündeme taşımakta yetersiz kalıyor.

Esasen 2011 seçiminin vaadi olan Kanal İstan-

bul gibi ‘çılğın proje’lerden, soyut ve temelsiz bir “seçimden sonra ekonomi düzelecek” mırıldanmasından başka bütünlüklü bir söylemi olmayan; kıraathanelerde bedava çay-kahve dağıtmayı neredeyse bir temel vaade dönüştüren; yeni bir şey söyleyemeyip eskinin görüntüleriyle göz korkutmaya mecbur kalan iktidarın temel açmazı; kendi politikalarının yol açtığı tahribat ve bunu seçimden sonra çalışan ve üreten sınıfların sırtına yıkacağını neredeyse açıkça ilan etmiş olmasıdır.

‘Faiz lobisi’ne karşı açık bir yenilgi görüntüsüne yol açacağı halde art arda faiz artışına gidildi ve bizzat Erdoğan eski faiz karşıtı söylemini tamamen terk etti. Uluslararası sermayeyle varılmış bir uzlaşma kapsamında, seçim sonrası kriz yükünün emekçi sınıfların sırtına vurulacağı belli oldu ve o uzlaşmanın müzakerecisi olduğu anlaşılan Mehmet Şimşek tarafından “vergi tabana yayılacak” denilerek bu neredeyse açıkça ilan edildi.

Hal böyleyken ve 24 Haziran’ın bir son değil bir tür başlangıç olacağı –her türlü çarpıcı sonuca da açık olmasına rağmen– esasen, miadını doldurmuş bir iktidar blokunun kalan ömrü hakkında bir fikir vereceği giderek daha yaygın kabul görünürken; imam-hatipler, camiler, türban, yerli, milli gibi kavramlarla ayrı kaplarda dondurulmuş, oysa aynı çıkarlara sahip olan toplumsal kesimleri bir araya getirecek bir yolu şimdiden açmaya başlamak gerekiyor belli ki...

Yenikapı, eski Türkiye: ‘Devlet mitingi’nde mutsuz kalabalık

Yenikapı’da hemen herkesin yüzünden bir mutsuzluk okunuyor. Giderek büyüyen sorunlarının, bu çamurlu meydanda istif edilerek çözülmeyeceğini, işlerin çok daha kötüye gidebileceğini, hiç değilse belli belirsiz bir sezgiyle hisseden, mutsuz, kaygılı ve bir an önce eve dönmenin gayretindeki insanlar.

HAKKI ÖZDAL

Her seçimden önce, hem bir moral aşısı, hem bir gövde gösterisi, hem de örtük bir ‘kamuoyu anketi’ olarak planlanan Yenikapı mitinglerinin sonuncusu, sağanak altındaki bir pazar günü yapılıyor. Evden çıkmadan önce, artık ‘yandaşlık’ statüsünü de çoktan aşmış ve uzunca süredir en saçma palavraların, absürd iddiaların, iftiraların saçıldığı birer aparata dönüşmüş kanallara göz atıyorum. Saatler önce canlı yayına geçtikleri Yenikapı’da –şimdilik– sadece bir avuç insan olması endişe yaratmış belli ki. Hiç kalkmayan bir altyazı var çoğunda: “Yağmur duracak, hava açacak...” diyorlar. Benzer bir telaş ve teyakkuz hali dışarıda da görülüyor. Altunizade’den Üsküdar’a inen ana caddede-

ki neredeyse her 5 otobüsten 4’ü, mitinge gidecek insanları Üsküdar iskelesine taşıyor. Üstlerinde “Görevli” ışıldakları, ampullü bayraklar ve nereden geldiklerini gösteren tabelalar var: Şile, Ümraniye, Çekmeköy, Sultanbeyli, Sarıgazi... Bazı resmi araçlar ve belediye araçları da mitinge insan taşıdığını belli edecek şekilde süslenmiş. İstanbul’un başka noktalarında da manzaranın aynı olduğunu biliyorum. Ancak Üsküdar, Anadolu yakasından mitinge gidecekler için en önemli toplanma merkezi kuşkusuz. Kadıköy, Çengelköy gibi noktalardan da tekneler kalkacak Yenikapı’ya; ama asıl yükü çeken Üsküdar.

Mavi zemin üstünde Osmanlı arması ve eli göğsünde Erdoğan büstüyle 'yeni tasarım' bir bayrak dikkat çekiyor. Bu bayrağın alıcısı çok; ama eleştirildiğini de duyacağım daha sonra: "Türk bayrağı rengi olsaydı, mavi nedir?!" Kaba şekle indirgenmiş milliyetçilik bilinçlerde açtığı çatlaklardan ilerliyor!

Üsküdar'da olağanüstü bir gürültü çıkıyor karşımıza. Normalde Beşiktaş vapurlarının kullandığı iskele miting teknelerine tahsis edilmiş. Tam bu noktaya kurulan ses düzeni, yüzlerce metre uzaktan duyulabilecek bir gürültüyle marşlar çalıyor. Mitinge değil de motor iskelesinden Beşiktaş'a gitmeye çalışan ve AKP seçmeni olmadığı anlaşılan pek çok kişi kulaklarını tıkayarak ve yüzlerini buruşturarak geçiyor gürültünün bu merkez üssünün önünden. Bu gürültü, günün her anına yayılmış olarak devam edecek, her noktada kulaklarımıza hücum edecek ve kısa süre içinde serseme çevirecek hepimizi.

Gürültünün ana kaynağından önce kurulan başka noktalarda, mitinge gitmek için inebileceğiniz teknelerin kalktığı yeri bağıyor size başka hoparlörler. İskelede öyle bir patırtı var ki, bir süre hareketsiz dursanız kendinizi mitinge giden bir teknenin içine sürüklenmiş bulabilirsiniz.

Bu arada küçük bir anekdot: CHP ve HDP seçim stantları Üsküdar sahilinde her zamanki yerlerinde yoklar. MHP ve Vatan Partisi stantları ise duruyor. CHP ve HDP stantları kaldırılarak 'olası gerginlikler' mi önlendi? Muhtemelen. Korkunç gürültünün ortasında, kimsenin elinden almadığı Perinçek broşürleri tutan güler yüzlü adama soruyorum bunu, ama bilmiyor, hatta "CHP standı yok muymuş" diyerek, onların olması gereken yere bakıyor. "HDP de yok" diyorum, "ama MHP ve siz varsınız, tesadüf mü bu?" Herhalde gürültüden duymadı, cevap vermiyor.

Keşmekeşin iki yanında seyyar satıcılar var. Mavi zemin üstünde Osmanlı arması ve eli göğsünde Erdoğan büstüyle 'yeni tasarım' bir bayrak dikkat çekiyor. Bu bayrağın alıcısı çok; ama eleştirildiğini de duyacağım daha sonra: "Türk bayrağı rengi olsaydı, mavi nedir?!" Kaba şekle indirgenmiş milliyetçilik bilinçlerde açtığı çatlaklardan ilerliyor!

Tezgahlarda bu bayrağın yanında fesler, bandana-

lar, başa sarılan bantlar, saten görünümlü naylon atkılar, bileklikler duruyor. Hepsinin ortak bir özelliği var: Üstlerine Erdoğan'ın ya adı yazılmış ya da resmi basılmış. Parti organizasyonu olarak çuvallarla ve bedavaya dağıtılan, herkesin 5'er 10'ar aldığı AKP ve Türkiye bayrakları seyyar satıcılarda yok. Erdoğan'ın ikonik etkisi burada net olarak gösteriyor kendisini: Üzerinde AKP amblemi olan herhangi bir şeyin 'satılabileceği' düşünülmemiş ve satışa konulan tüm ürünler Erdoğan markası ile donatılmış.

İskele önündeki gürültüden biraz olsun kurtulup birkaç kişiyle konuşma ümidiyle tekneye binmek de işe yaramıyor. Üst kattaki hoparlörler bangır bangır aynı repertuarı çalıyor: Pop-arabesk melo-

dili, birbirinden ayırt edilemeyen şarkıların arasına serpiştirilmiş Dombıralar... Bir düğün salonundaki gibi, uzun masaların iki yanına sıkışık nizam sandalyelerin dizildiği alt katta ümit vardır belki, diyecekken, o basık, dar ve kapalı alana da davul zurna giriyor. Gürültü, neredeyse, “kimse birbiriyle konuşsun istenmiyor” şeklinde bir komplo teorisine inandıracak kadar her yerden uzatıyor kafasını. Kulaklarda basınç ve zihinsel bir yorgunluk baş gösteriyor, erkenden. Konuşma imkanı kalmayınca, tekneye girerken kucak kucak dağıtılan kumanyaları yemeye başlıyor insanlar: Bir kese kağıdı içinde kaşarlı sandviç ve meyve suyu.

Davul zurna gürültüsüyle yanaşyoruz Yenikapı'ya. İnerken oluşan kısa sessizlikte, ‘alan dolmuş mu’ merakı konuşuluyor. Ama daha meydanı görmeden, “Şimdi den dolmuş” fikri ağır basıyor sonra. Uzun, yer yer çamurlu bir yol yürünerek miting alanına vardığımızda İstanbul Belediye Başkanının, hemen hemen hiç kimse tarafından dinlenmeyen konuşması cızırdıyor ses kulelerinden. Beyaz, turuncu ve mavi olmak üzere üç renkte parti bayrakları ve çiçekçilerin demet saplarını sararken kullandığı sentetik malzemeden yapılmış gibi duran soluk kırmızı Türk bayrakları boca ediyor katılımcılara. Herkesin iki elini dolduracak kadar bayrağı var. Özellikle Erdoğan sahneye davet edilirken yapılan anonsla tüm bayraklar havaya kalkacak ve fotoğraf karelerine daha kalabalık bir görüntü yansıyacak bu sayede. Tamam, fotoğraflar yanıltıcı; eski mitinglerde alanın ‘kalan yarısı’ için dikilen ses kulelerinin önünde bitiyor bu kez kitle; ama bu nemli, tropik sıcağa rağmen iyi bir kalabalık var alanda. Fakat önemli eksikler de var: Coşku, umut, istek yeterince görünmüyor. Bayrak sallamalarda, sahneden gelen ‘çoşturma’ dürtmelerine verilen karşılıklarda; eski büyüsunü kaybetmiş alışkanlıkların izi var. Yıllardır Yenikapı mitinglerine gide gele, “yedi düvele gücünü” göstere göstere, “büyük oyunları” boza boza yorulmuş; artık solmaya yüz tutmuş bir bayrak gibi dalgalanıyor alanın bir bölümü.

Ön taraflar daha sıkışık, ama arkaya ilerledikçe, çamur ve su birikintilerinin de etkisiyle çözülüyor, gevşiyor örgü. Arka taraflarda genellikle küçük atomik gruplar, çoğunlukla çekirdek aileler ya da üçlü-beşli erkek arkadaş grupları halinde insanlar. Evet, gençler var, ama açıkça azınlıklar. Evet, kadınlar –özellikle de ‘Reis çıktığında’– daha

çoşkulular, ama onlar da açıkça azınlıkta. Erkekler çoğunlukta, orta yaş ve üstündekiler çoğunlukta. Daha çok dini bir esrimeyle davranan en yaşlılar, neredeyse en coşkulu, en tutkulu kesim. “AKP organik olarak yaşlanıyor” diye düşünürken Tansu Çiller’in alanda olduğunu öğreniyorum. Yaşlanan ve artık ‘eski’yen bir kütlenin, sözcüğün her anlamıyla ‘eski’ bir figür tarafından taçlandırılması gibi bu.

Her şeyin teşrifata dönüştüğü bir ortamda, belediye başkanı gibi başbakan da yeterli ilgiyi görmüyor ve “İşte O, beklediğiniz insan” diyerek Erdoğan’ı takdim ediyor o da... Ve Erdoğan sahneye ilk çıktığında saman alevi gibi parlayıp sönen coşku, belki de bu mitingin son nefesi oluyor. Ve artık adet olduğu üzere, Erdoğan daha yeni konuşmaya başlamışken miting kalabalığı arka taraftan çözülmeye başlıyor.

Alanın genelinde yoksul halk profili hakim. En dar gelirliler, işçiler, emekliler, memurlar, küçük esnaf ve elbette belediye ve kamu çalışanları: İsmek, İsfalt, Halk Ekmek, İgdaş, İski, itfaiye... Katılmak mecburi miydi, diye sormak gelmiyor içimden... Zaten hemen herkesin yüzünden bir mutsuzluk, memnuniyetsizlik okunuyor. Bu kalabalık içinde en çok dikkat çeken ortak nokta neydi, dersiniz, hiç düşünmeden mutsuzluk derim. Asık suratlı, düşünceli, tedirgin bir kalabalık... Giderek büyüyen sorunlarının, bu çamurlu meydanda istif edilerek çözülmeyeceğini, işlerin çok daha kötüye gidebileceğini, hiç değilse belli belirsiz bir sezgiyle hisseden, mutsuz, kaygılı ve bir an önce eve dönmek için gayretindeki insanlar.

Soldaki kadınların hali mi daha gerçek, yoksa diğerlerinin mi?

Onların peşine takılıyorum. “CHP pisliktir” diye bağırılan kürsüdeki rutin konuşmadan daha öğretici, onlarla eve doğru yürümek. Telefonda birilerine “Çok kalabalıktı, 5 milyon kişi vardı” diyenler de var. Ancak genel olarak, sessizce yürüyen, gürültüden kafası şişmiş, kulakları tıkanmış, tedirgin bir acelecilikle adımlarını sıklaştıran, geçim ve yaşam gailesindeki mutsuz insanların arasındayım. Kamunun tüm olanakları seferber edilerek yapılmış bir devlet mitinginden erken ayrılmışız, evlerimize dönüyoruz.

24 Haziran'da 'pat', 25 Haziran'da 'ikinci tur'

Tarihsel miadını doldurmuş, uyguladığı zorun dozunu artırarak iktidara tutunmaya çalışan, ancak en temel meşruiyet kaynağı olarak sandık onayına da muhtaç olan rejim, bu sıkışmışlığına rağmen, 'günü kurtaracak' bir sonuç almayı da başarabilir belki. Ama bu, eski etkin 'seçim makinesi' olmaktan çıktığını, bir paylaşım hiyerarşisine dönüştüğünü 24 Haziran kampanyası boyunca gözler önüne sermiş AKP'yi geleceğe taşımaya yetmeyecektir.

HAKKI ÖZDAL

Neredeyse iki ay kadar bir süreye sıkıştırılmış 'alelacele seçim' takviminin sonuna geldik. İktidar blokunu, seçimleri yaklaşık 1,5 yıl önceye çekmek zorunda bırakan siyasal, ekonomik ve toplumsal kriz belirtileri, seçim kampanyaları üzerinde de belirleyici bir etkiye sahip oldu. Artık bir yanıyla 'devletleşmiş' olan siyasal iktidarın ve onun ikonik yüzü Erdoğan'ın performansı başta olmak üzere, seçim sürecine ilişkin tüm olgu ve süreçlerine; hem ülkenin ve yönetici sınıfın içinde bulundu-

ğu bu genel kriz, hem de Erdoğan/AKP'nin bir süredir içinde bulunduğu öznel kriz damga vurdu. Seçime iki gün kadar bir süre kalmışken, bu süreçlere ilişkin genel bir değerlendirme yapmak, 24 Haziran akşamı oluşabilecek tablolar hakkında fikir yürütmek ve yakın gelecekte karşımıza çıkacak meseleler hakkında sesli düşünmek mümkün görünüyor.

Bu iki aylık süre içerisinde en çok dikkat çeken ve

Giderek büyüyen sorunları için tatmin edici hiçbir çözüm önerilmeyen kalabalıklar, kaçınılmaz olduğu artık herkes tarafından görülmüş “zor” zamanlara, “kar kış” atmosferi ile tasvir edilen soğuk belirsizliklere ve “yolun sonu sır” ile ifade edilen büyük tekinsizliğe rağmen ‘vefa’, hatta ‘feda’ duygusuyla davranmaya çağrılıyor.

üzerinde hemfikir olunan nokta, Erdoğan’ın (ve AKP’nin) gerek söylem olarak gerekse sahadaki performans açısından yaşadığı, daha önce benzeri görülmemiş düşüş idi. Vaat açısından şu birkaç noktaya sıkıştı örneğin:

- Esasen 2011 seçimi öncesinde ‘çılgın proje’ olarak lanse edilen Kanal İstanbul’un 7 yıl sonra yeni bir şeymiş gibi ortaya gelmesi;
- Muhalefet tarafından fazla ‘makara’ malzemesi yapılan ama gerçekte toplumu, özellikle de gençleri dini-ideolojik bir formasyon ile kuşatma hamlesi olarak ciddiye alınması gereken “bedava kekli millet kiraathaneleri”;
- Seçmene “yatın yuvarlanın” diye cazip gösterilmek istenen ama gerçekte 16 yıla varan iktidarın doğada ve kentlerde yol açtığı beton yıkımın utangaç bir özeleştirisi ile yeni rant alanları yaratma fırsatçılığının bir bileşkesi gibi görünen “millet bahçeleri”...

Ekonomisi infilak öncesi alarmı veren, son iki yılını OHAL rejimi altında geçirmiş, hukukun fiilen askıya alındığı, özgürlükler açısından 12 Eylül’le kıyaslanacak, yer yer ona rahmet okutacak kadar gerilemiş, Kürt meselesinde hiçbir barışçıl çözüm ümidine yer vermeyecek şekilde çatışma yöntemlerini tercih etmiş, karanlık 90’lı yılların başlıca figürleriyle sarmaş dolaş olmuş bir ülkede, hiçbir sahici soruna temas etmeyen bu ‘vizyon’, doğal olarak kendi en sadık taraftarlarında bile heyecan yaratmıyor. Aksine, gidişat konusunda açıkça ifade edilen endişelere yol açıyor. İktidarın fetva makamı gibi davranan Hayrettin Karaman, Yeni Şafak’taki köşesinden “Ölüm tecrübe edilemez ve son pişmanlığın faydası yoktur” diye tehditle karışık uyarıda bulunuyor. Abdülkadir Selvi bir süredir Hürriyet’ten ‘muhafazakâr seçmen’ dediği kesimlere, macera aramamaları için neredeyse yalvar yakar dil döküyor: “O fatura birilerine değil, sadece ve sadece Erdoğan’a kesilmiş olacak. Bu

tuzığa düşmemek gerekiyor...”

Tüm bunlar, Erdoğan mitinglerindeki (nicelik olarak da hızla eriyen) coşkusuz kalabalıklarla birleşince iktidar çevrelerinde korkuya varan endişe hali daha çok zemin kazanıyor. Tüm yatırımını Erdoğan’ın şahsına yapan seçim stratejisi, tıpkı 16 Nisan öncesinde olduğu gibi, son haftaya yoğunlaştırılmış, boğucu ve hegemonik bir reklam bombardımanı ile sonuç almaya çalışıyor. Büyük kentlerdeki neredeyse tüm billboardlar, tüm elektrik direkleri, yüksek binalar, hatta bazı yerlerde cami duvarları ve okul kapıları aynı vasat sloganlara sahip afiş ve pankartlarla donatılıyor. Televizyonlardan reklam filmleri fıskırıyor. Ama bu agresif atağa rağmen ruh halindeki melankoli de gizlenemiyor. Son reklam filminde kullanılan şarkının sözleri bu açıdan manidar:

“Zor olsa da ah zor olsa da
Dağlar duman kar kış olsa da
Yolun sonu bir sır olsa da
Dönmem geri senin yolundan”

Giderek büyüyen sorunları için tatmin edici hiçbir çözüm önerilmeyen kalabalıklar, kaçınılmaz olduğu artık herkes tarafından görülmüş “zor” zamanlara, “kar kış” atmosferi ile tasvir edilen soğuk belirsizliklere ve “yolun sonu sır” ile ifade edilen büyük tekinsizliğe rağmen ‘vefa’, hatta ‘feda’ duygusuyla davranmaya çağrılıyor.

Buna karşılık muhalefet cephesinde tersine bir moral iklim hakim. Özellikle Muharrem İnce’nin yakaladığı popülarite, Meral Akşener ve Temel Karamollaoğlu’nun muhafazakâr kesimlerle teması, en handikaplı koşullarda olmasına rağmen Selahattin Demirtaş’ın cezaevi hücrelerinden yürüttüğü kampanyanın hem tarihsel anlamı hem de başarısı; Erdoğan/AKP yönetiminin –tam da otoriter rejim inşasının kapı eşiğine gelmişken– sandıkta mağlup edilebileceği yönünde yaygın bir beklentiye yol açıyor. Daha iki ay önce, bu baskın seçim büyük

bir ‘özgüven görüntüsü’ ile ilan edilmiş, muhalefet ‘Abdullah Gül mü, Abdüllatif Şener mi’ sarkacında ‘sağ çatı’ ararken çok uzağında olunan bu iyimserliğin, iki ay gibi kısa bir sürede bu denli nüfuz etmesi, iktidarın içinde bulunduğu krizden de güç alıyor elbette. Başlangıçtaki temkinli iyimserlik, muhalefet mitinglerindeki sıra dışı kalabalıkların da büyümlü etkisiyle “oldu bu iş” noktasına varıyor ve “ikinci turda Erdoğan’ı devirme” aritmetiği gündeme geliyor.

Bu yüksek beklentinin, gerçekleşmesi halen çok mümkün olan ‘ters’ bir sonuçta, örneğin Erdoğan’ın başkanlık seçimini 1. turda kazanması durumunda moral bir çöküşe, yılgınlığa yol açması ve esasen –sandıktan çıkan/çıkarılan sonuç ne olursa olsun– 25 Haziran’da başlayacak ‘yeni’ dönem için bir enerji kaybına yol açması muhtemel. “Köprüden önce son çıkış”, “uçurumun kıyısında” gibi metaforlarla da ifade edilen ve bu seçimin kaybedilmesinin her şeyin sonu olacağı yönündeki yanlış kanaatten kaynaklanan endişeli teyakkuzun, “bu iş bitti” iyimserliğiyle aynı mecralarda uç vermesi bu açıdan bir paradoks değil.

Bir sermaye iktidarı olarak AKP ve Erdoğan yönetimi, 16 yılın yıpranmışlığı ve yorgunluğunu aşan bir ‘sona ermişliğin’ tüm belirtilerini gösteriyor elbette. Tarihsel miadını doldurmuş, uyguladığı zorun dozunu artırarak iktidara tutunmaya çalışan, ancak en temel meşruiyet kaynağı olarak sandık onayına da muhtaç olan rejim, bütün bu sıkışmışlığına rağmen, seçimden ‘günü kurtaracak’ bir sonuç çıkarmayı da başarabilir belki. Ama bu, 16 Nisan’dan sonra fiilen ortadan kalkmaya başlamış, geçen sonbaharda açık tasfiyelerle iyiden iyiye işlevsizleşmiş ve eski etkin ‘seçim makinesi’ olmaktan çıktığını, bir paylaşım hiyerarşisine dönüştüğünü 24 Haziran kampanyası boyunca gözler önüne sermiş AKP’yi geleceğe taşımaya yetmeyecektir. İktidar bloku, hem başkanlığı hem Meclis çoğunluğunu kazandığı ‘rüya gibi bir sonuç’ elde etse bile, 25 Haziran günü itibariyle devasa iç ve dış sorunlarla ve hemen aynı gün başlayacak ‘yeni seçimler’ takvimiyle karşı karşıya kalacak. Nitekim şu ana kadar ortaya çıkan tablo, 24 Haziran için geçici, kırılğan ve gergin bir ‘pat’ durumuna işaret ediyor. Pazar günü sandıktan çıkacak/çıkartılacak sonuç ne olursa olsun ‘ikinci tur’ pazartesi sabahı başlayacak gibi görünüyor.

‘Nasıl koyduk’, ‘size müstahak’ ve ihtiyar köstebek

Bu seçimin ‘sürpriz’ kabul edilen ve en dikkat çekici yanını oluşturan MHP oylarındaki tırmanma ve Erdoğan oylarının çok gerisinde kalan AKP oylarıydı. AKP’den MHP’ye doğru gerçekleştiği görülen akışın sayısal verileri, bu geçişin ekonomik ve toplumsal zeminlerine ilişkin de anlamlı sonuçlar üretiyor.

HAKKI ÖZDAL

24 Haziran, arkasında bazı açılardan ‘başka bir Türkiye’ bırakarak geçti. Seçim, detaylardaki son derece ilginç ve sayısal olarak da ortaya konulabilen göstergelerin yanı sıra, ortaya çıkan tabloya gösterilen tepkiler üzerinden de ikincil ama yine anlamlı sonuçlar üretiyor.

‘Kazanan’ taraf olduğu kabul edilen iktidar ve destekçilerinde belli başlı dört türlü ‘kutlama’ eğilimi var. Birincisi, özellikle ilk günlerde görülen, çoğunlukla da ortaya çıktığını sandığı ‘olanaklar’dan yararlanmaya hevesli lümpenlerden oluşan ‘koyduk mu’ takımının geçici gürlütüsü...

İkincisi, varsayılan zaferi bir ganimete dönüştürmeye hallenen, “kaybedenlerin imtiyazlarını ellerinden alalım” diyen, yine tehditler savurmaya başlayan, ihtiraslı, sabırsız, kadrolu/kadrosuz yamyamların fırsatçılığı...

Üçüncüsü, tüm olanları kaygıyla izleyen, toplamdaki tehlikeyi gören, dahası artık biyolojik saatleri bile Erdoğan’a ayarlanmış olarak, bizzat Erdoğan’daki itidali gören/sezen ve ‘onun takdirine şayan’ bir tutum şeklinde geliştirilen; görece soğukkanlı, “kayıplarımıza bakalım, eksiklerimizi

görelim, yerel seçimlere hazırlanalım” temkinliliği...

Ve sonuncusu, “seçim bitti, belirsizlik ortadan kalktı, hadi şimdi işe güce bakalım memleketin biraz önü açılsın, meseleler çözülsün” diye düşünen, çoğunlukla orta ve alt gelir gruplarından AKP/Erdoğan seçmenlerinin oluşturduğu ve kanımca en kalabalık grup olan kesimin beklentili durgunluğu. Siyasal ve ekonomik zorlukların Erdoğan’sız aşılabileceğine ikna olmamış, belki bu yönde inandırıcı argümanlarla da karşılaşmamış, ufukta görünen ve yavaş yavaş hane içlerine, sofralara, fiyat etiketlerine, ücretlere sirayet etmeye başlayan krize karşı ‘macera aramayın’ diyerek ürkütülmüş, güncel olarak mutsuz, geleceği konusunda endişeli ama siyasal davranışları açısından henüz hâlâ tutucu bir kalabalık. Erdoğan’ı 52’ye çıkartırken, ‘münafık’ ithamını kullanacak kadar ihtirasla oy istediği partisini 42’de bırakan ve ‘şimdilik’ çok uzaklaşmamak adına genellikle küçük ortağa meylettığı anlaşılan 10 puanlık bir kitle bu. 42 puanlık ana gövdede yer almaya devam eden benzerleriyle birlikte bu seçimin en ilginç kesimini oluşturuyorlar.

Seçim öncesi bir çoğumuzun tespit ettiği, çeşitli gözlemlerle dile getirdiği ‘çözülme’nin, aslında

halen daha erken bir aşamada olduğunu, olası gelişimini de alelacele önüne konulan sandığın frenlediğini gösterecek (ve zaten baskın seçimin birincil amacının da bu olduğunu hatırlatacak) şekilde tabeladan bağırان bir işaret... 24 Haziran gecesi tabloya bakınca, sadece partisinde bir delik olmaktan öte, kendi salt çoğunluğunu sağlayan toplamda da ayrık bir ‘modül’ olarak o hoşnutsuz kalabalığı derhal tespit eden Erdoğan’ın, bazılarınca söylenildiği gibi ılımlı değil, neredeyse kaygılı, düşünceli bir tonla yaptığı ‘zafer’ konuşmaları da bu olguyu teyit ediyordu.

* * *

Burada bazı ‘muhalif’ tepkilere de değinmekte yarar var. Zira genellikle kent ve kırsal yoksullardan oluşan bu ‘hoşnutsuz’ kesimlerle nasıl politik ilişkiye geçileceği sorunuyla olduğu kadar, bu kesimlerin neden iktidar bloku çevresinde kalmaya devam ettiği sorusuyla ilgili cevapların da izi sürülebilir orada.

* * *

Muhalefeti destekleyen yurttaşların bir bölümünde yüksek beklentilerin yol açtığı yüksek hayal kırıklığı ve “iktidara onay verdiği” gerekçesiyle topluma

dönük büyük bir öfke görülüyor. Hayal kırıklığı oldukça anlaşılır ve üstesinden gelinebilir bir duygu. Ancak, özellikle de iktidara destek veren yoksullara yönelen öfkeyi hem doğuran hem de o öfkenin ifade edilmesini belirleyen orta sınıf kibiri; aslında mücadele ettiğini söylediği bir iktidar fraksiyonu tarafından ters yüz edilmiş, çarpık bir 'değerler' dünyasından konuşuyor. Bir tanesi şöyle yazabiliyor örneğin:

"Nasıl koyduk diyen adam adliyede taşeronla temizlik işçisi. Sigortası yok. Karısı hamile. Maaşı 1000 TL. Koyulan adam yani ben Avukatım. Gelirim ayda 30.000 TL'nin üzerinde. Ve o işçi sigortalı işi olsun 2.200 TL maaş alsın, çocuğu üşümesin diye sabaha kadar sandık başında bekledim."

Eğitilmiş, 'zeki', yüksek gelirli bir 'aydın birey', tamamen 'iyi niyeti'nden ve 'yüksek erdemleri'nden gelen bir fedakarlıkla, 'zavallı işçi'ye demokrasi ve refah sunmak istemekte, bu uğurda sabaha dek sandık başında beklemekte; ama heyhat, o 'cahil işçi' (ve onun nezdinde milyonlarca başkası) bu yüce gönüllülüğe sırt çevirmektedir! O halde, aslında kendisi için bir şey istemeyen, zavallı proletaryanın kurtuluşu için sandık bekleyen bu erdemli kişi artık çabalımayı bırakacaktır. Bu kalın kafalı cahil kitleye de çektiği acılar, uğradığı sömürü ve esir alınmış siyasal bilincinin ürettiği sonuçlar müstahaktır!

Bu zihniyetteki tepkiler tekil ya da ihmal edilebilir düzeyde münferit olsaydı üzerinde bu kadar durmaya değmezdi. Ancak pazar gecesinden başlayarak, doktor, avukat vs. o kadar çok orta sınıf mensubundan bu yönde beyanlar geldi ve bunlar o kadar çok kişi tarafından benimsendi ki –bu kibirli ve sorumluluk almaktan kaçan tavrı, içinden doğduğu 'yenilgi'nin ortaya çıkışındaki fonksiyonuyla da birlikte görmek kaçınılmaz hale geliyor. Hiçbir zaman kendisine ait olmayan ve bundan sonra da olmayacak olan bir devleti, cahil yığınların lehine düzeltmek isterken yorgun düşen bu 'iyi insan'lar da; 'erdem' gibi görünen şeyin, bir çırpıda acımasız bir bencillik dönüşmesi sadece bir 'sonuç' değil; varsayılan yenilgi açısından bir 'neden'dir de aynı zamanda... Nitekim orada erdem ile bencillik aslında baştan beri aynı şeydir ve toplumsal devrimin üzerine düşürdüğü ışık ve gölgelerle, önce biri sonra diğeri olarak yansımaktadır. Adliye ya da hastanede taşeron çalışan işçinin artık bir devlet

partisine dönüşmüş egemen sınıf fraksiyonuna karşı çaresizliği, sadece iktidarın değişmesi gerekliliğini değil; onun yerine kendi sözde 'kurtarıcılığı' geçirmeye çalışan, oysa gerçekte kültürel ve ideolojik olarak iktidar imtiyazlılarınıninkiyle kardeş olan bir başka sınıfsal kibrin esiri olan 'muhalefet' unsurlarının ve argümanlarının da değişmesi gerekliliğini göstermiyor mu?

* * *

Bu seçimin 'sürpriz' kabul edilen ve en dikkat çekici yanını oluşturan verisi, MHP oylarındaki tırmanma ve Erdoğan oylarının çok gerisinde kalan AKP oylarıydı. Burada, AKP'den MHP'ye doğru gerçekleştiği görülen akışın sayısal verileri, bu geçişin ekonomik ve toplumsal zeminlerine ilişkin de anlamlı sonuçlar üretiyor. Tüm Karadeniz, İç Ege, Orta ve Doğu Anadolu'nun kent, kasaba ve köylerinde, çoğunlukla küçük üretici, küçük esnaf, mevsimlik işçi, işsiz ve memurlardan oluşan nüfus, Erdoğan'a sadakatini korumakla birlikte, AKP politikalarının ekonomik sonuçlarından gördüğü zarara tepki vermiş gibi görünüyor. Ayrıca işçi yoğunluklu kentlerde de AKP keskin şekilde oy kaybediyor: İktidar partisinin oyları İstanbul'da yüzde 6, Bursa ve Kocaeli'nde yüzde 8'den fazla düşüyor. Ama buralarda MHP de güçlenemiyor; İYİ Parti karşısındaki kayıplarını AKP'den gelen oylarla ancak dengeleyebiliyor.

Kırdan kente geldikçe AKP'den kaçışların 'ittifak içinde' kalması zorlaşıyor. Uzun yıllardır 'kimlik meselesi'ne indirgenmiş bir siyasal davranışa hapsedilen kalabalıkların sınıfsal huzursuzlukları, bu boğucu sarmaldan, bir türlü çözülmeyen buzuldan çıkmak için büyük imkan sunuyor. Bir gece sandık bekledikten sonra "size müstahak" diye uyanan kibirden tamamen arınmış; Marx'ın, en karanlık dönemlerde bile tarihin akışının durmaksızın ilerlediğini vurgulamak için kullandığı metaforla söylersek; 'köstebek' gibi çalışacak bir muhalefet için büyük imkanlar...

Yarın, bu hoşnutsuzluğun toplumsal ve ekonomik zemini hakkında, sandık verilerinden yararlanarak akıl yürütmeye çalışacağız.

MHP oyları: ‘İktidar hilesi’ mi, ‘muhalefet fırsatı’ mı?

Emekçileri din ve kültürel kimlikten, yarı köylü bir cemaat yaşantısından, niyaza dönüşmüş sosyal yardım ilişkisinin sıkıntılılarından çıkarmayı hesap eden, bunu dışsal bir vaat olarak değil bizzat onlarla birlikte gerçekleştirilecek, ekonomik, sosyal ve toplumsal bir proje olarak siyasallaştıran bir muhalefet için, MHP oylarındaki yükseliş ‘önemli bir fırsat’ gibi görünüyor.

HAKKI ÖZDAL

Dünkü [yazıda](#), iktidar ve bazı muhalefet unsurlarının seçim sonuçlarına gösterdiği tepkilerin, bu sonuçların oluşmasında ve dahası muhtemel başka sonuçların üretilmesindeki potansiyel payından söz etmiş, ‘zafer’ ve ‘yenilgi’ reaksiyonlarının bile ortaya çıkan siyasal tabloyu okumak için anlamlı araçlar olabileceğini tartışmıştık.

Muhayyel zafer ve yenilgi ruh halleri, toplumu yapay şekilde ‘iki mahalleye’ bölmüş olan (ve kesin-

likle her defasında mevcut iktidar blokunun işine yarayan) ‘kimlik siyasetini’ni yeniden üretiyor. Bir tarafı ‘imtiyazlı ve azgın (yer yer vatan haini) azınlığı alt ediyormuş’ yanılmasıyla; diğer tarafı da ‘halka rağmen halkı kurtarmak’ adına giriştikleri özverilere rağmen cahil yoksulların kalın kafalılığına toslayarak başarısız oldukları yanılmasıyla kuşatıyor.

Elbette her iki blokta da bu çerçeveye girmeyen

toplumsal kesimler ve bireyler var; ama –özellikle de iktidar marifetiyle– daima bunların ön saflarda dizilmesi; ortak sorunları, toplumun büyük çoğunluğunu oluşturan çalışan sınıfların ortak çıkarlarını gündeme getiren, dini ve kültürel aidiyetlerin dışına taşarak ekonomi-politik bir zeminde ‘iki mahalleyi de’ kucaklayan bir siyaset hattının oluşturulmasını engelliyor.

Hal böyle olunca da ekonomik, siyasal vb. sorunlarla iktidar partisinden uzaklaşan kesimler de ‘muhalefet’in etki alanına taşınmadan, tepkisini ‘kendi mahallesi’ içinde gösteriyor. MHP’nin bu seçimde aldığı ve birkaç gündür bir ‘seçim hilesi’ çerçevesinde izah edilmek istenen beklenmedik yükseklikteki oy bu göstergelerden biri. AKP ve MHP arasında (ve tabii MHP ile de İYİ Parti arasında) yoğun olarak yaşandığı anlaşılan oy geçişleri, bu geçişlerin meydana geldiği kent ve kasabalarındaki seçmenin sınıfsal profili ve son dönemlerde yaşanan temel ekonomik gelişmeler bir araya getirildiğinde ortaya anlamlı bir tablo çıkacak mı, birlikte bakalım.

DOĞUDAKİ MHP OYLARI

AKP’yle başlayalım. Zaten tüm sonuçlarıyla birlikte ortadan kaldırılan 7 Haziran seçimi sayılmazsa 2007’den bu yana girdiği genel seçimlerdeki en düşük oy oranını alan iktidar partisi 69 kentte gerilerken sadece 12 ilde oylarını artırmış: Edirne, Ağrı, Bitlis, Diyarbakır, Hakkari, Kars, Mardin, Siirt, Tunceli, Van, Şırnak ve Ardahan. Bu illerde MHP’nin de gözle görülür oy artışları var. Edirne hariç bu kentler, 2015’ten sonra geri dönülen ‘güvenlik konsepti’ nedeniyle asker, polis, istihbaratçı vb. personel yığılan kentler. Bu personelin oylarının devleti temsil eden iki partiye yoğunlaşması söz konusu artışların gerekçesi olabilir. Zaten HDP Eş Genel Başkanı Sezai Temelli de MHP’nin bölgedeki oy artışına ilişkin bir soruyu yanıtlarken ‘garnizon etkisi’ kavramını kullanıyor. MHP’nin bazı Kürt kentlerindeki sıra dışı (ama ülke geneli sonuçları üzerindeki etkisi sınırlı) oy artışları, “bu partinin doğudaki oyları üzerinden yapılan bir seçim hilesi olabilir mi” sorusunun yaygın olarak tartışılmasına yol açtı.

Ancak MHP’nin Türk/Türkmen aşiretleri gibi geleneksel olarak oy alabildiği ya da AKP’ye rakip

olabileceği, Adıyaman, Maraş, Urfa, Erzurum, Erzincan, Iğdır, Gaziantep gibi illerdeki oy artışı ihmal edilerek (ki bu kentlerde MHP’nin artışı kadar, hatta yer yer daha çok AKP kayıpları var, bunlara aşağıda değineceğiz) sadece MHP’nin oy artışının ‘anormal’ olacağı illere bakıldığında ise tablo şöyle:

Ağrı: 2.523 oy (0,98 puan)*
Bitlis: 3.812 oy (2,14 puan)
Bingöl: 6.228 oy (4,11 puan)
Diyarbakır: 7.003 oy (0,78 puan)
Hakkari: 3.202 oy (2,26 puan)
Mardin: 7.467 oy (1,84 puan)
Muş: 4.701 oy (2,45 puan)
Tunceli: 1.911 oy (3,14 puan)
Van: 10.823 oy (1,94 puan)
Batman: 1.905 oy (0,58 puan)
Şırnak: 6.708 oy (2,77 puan)

Hepsinin toplamı 56 bin 283 oy yapıyor ve bu da bölgeye yığılan güvenlik gücü ile devlet görevlileriyle en azından büyük bölümü açıklanabilecek, öyle olmasa bile MHP’nin toplam oyu üzerinde anlamlı bir katkı oluşturmayacak bir sayıya tekabül ediyor. (Toplam 5 milyon 564 bin 517 oyun yüzde 1’i.)

AKP’DEN MHP’YE YOĞUN HAREKET

AKP’nin 69 ilde oy kaybettiğini söylemiştik. Oy kaybının en çok yaşandığı iller şöyle:

Adıyaman (%-14,4), Bolu (%-10,7), Çankırı (%-9,9), Elazığ (%-12,2), Erzincan (%-12), Erzurum (%-13,3), Gaziantep (%-10,3), Konya (%-15,1), Kayseri (%-15), Kütahya (%-12,8), Malatya (%-14), Maraş (%-13,3), Niğde (%-13,3), Ordu (%-14,5), Rize (%-11,1), Sivas (%-14), Aksaray (%-15,5), Bayburt’ta (%-16), Kırıkkale (%-18,6), Kilis (%-14,8), Düzce (%-14,7)... Sakarya, Samsun, Tokat ve Trabzon’da da 10 puan civarında kayıplar var.

Orta ve Doğu Anadolu; Batı, Orta ve Doğu Karadeniz; İç Ege; Kilis, Antep gibi güney sınırı kentleri... Buralarda, Erdoğan değil ama AKP hasar görüyor. Parti tüm kalelerinde, hatta Rize’de bile ağır kayıp yaşıyor. Oyları yüzde 10’un üstünde, yüzde 20’ye varan oranda eriyor. Bir başka deyişle muhafazakar kalelerde her 10 ila 5 AKP seçmeninden

biri partisini terk ediyor. Ve bu seçmenler, zaten olağanüstü eşitsiz koşullarda gidilmiş bir seçimde, karşılına çıka(bile)n ikinci seçeneğe, üstelik milliyetçi-muhafazakar geleneklerle uyumlu ve şimdilik iktidar blokunda görünen MHP'ye yöneliyor. İYİ Parti bu bölgelerde bir miktar milliyetçi oyu koparıyor; ama MHP, AKP'den gelen oylar sayesinde 'zarardan kâra' geçiyor.

Yukarıda sıralanan, AKP'nin dramatik oy kayıpları yaşadığı tüm kentlerde MHP oyları anlamlı şekilde artıyor. Örneğin tütün yasaklarıyla büyük sıkıntı yaşayan Adıyaman'da AKP oyları 1 Kasım 2015'te 222 bin iken, 24 Haziran'da 191 bine düşüyor. Adıyaman'da daha önce 22 bin oy alan MHP ise 31 bine yükseliyor. Üstelik İYİ Parti de bir kısmı MHP'den olduğu şüphe götürmez 18 bin oy alıyor. Tütün satışı yasaklarını protesto etmek isterken gaza boğulan üretici köylünün, araçların, küçük esnaf ve tüccarın oluşturduğu Adıyaman ekonomik organizması, başkanlık seçimi için Erdoğan'ı destekliyor ama partisini terk ediyor.

Benzer bir durum, fındık ve çay üreticilerinin önemli sıkıntılar yaşadığı Orta ve Doğu Karadeniz kentlerinde de geçerli. Belli başlı tüm Karadeniz kentlerinde AKP yüzde 10'a varan kayıplar yaşıyor. Buna karşın MHP Düzce'de %10'un, Ordu ve Rize'de %7'nin üzerinde oy artışı yaşıyor.

İŞÇİ SINIFI MAHALLELERİNDE DURUM

MHP'nin oyunun az da olsa düştüğü iller ise genel olarak büyükşehirler ve kıyı şeritleri. İYİ Parti, Ege ve Akdeniz kıyılarında, Trakya'da, büyük kentlerde yüksek oy oranına sahip. CHP'den aldığı bir miktar oyla birlikte, MHP'nin kentli, seküler milliyetçi oylarının önemli bir bölümünü de aldığını düşünüyor bu durum. Ancak MHP'deki kayıplar İYİ Parti'deki yüksek oranların çok gerisinde. Demek ki buralarda da MHP oylarını AKP'den gelenlerle tahkim ediyor.

İşçi sınıfının yoğun olarak bulunduğu büyükşehirler ve ilçelerinde de AKP'nin ciddi oy kayıpları var. İstanbul'da yüzde 6, Bursa ve Kocaeli'de yüzde 8'den fazla geriliyor iktidar oyları. İstanbul Tuzla'da %51.3'ten %42,5'e düşüyor AKP. MHP ise İYİ

Parti'nin 9 puanlık oyuna rağmen 2015'teki 10 puanlık oyunu koruyor. AKP oyları Ümraniye'de 55'ten 48'e, Zeytinburnu'nda 51'den 44'e, Gaziosmanpaşa'da 57'den 51'e düşüyor. Ve bu oylar yine genellikle MHP'ye gidiyor.

Kocaeli'nin işçi havzalarında da durum aynı: Gebze'de 59'dan 50'ye, Dilovası'nda 55'ten 46'ya, Çayırova'da 59'dan 49'a düşüyor AKP oyları. Aynı senaryo işliyor ve 2015'te olmayan İYİ Parti tüm bu işçi mahallelerinde 6 ila 10 puan alırken MHP de yüzde 10'lar civarında olan oylarını koruyor.

Örnekleri artırmak mümkün. Ayrıca bu ilk veriler, mahalle mahalle yapılacak incelemeler ve bölgede yürütülecek araştırmalarla desteklenmeye muhtaç elbette. Ama bu ham verilerle bile ortaya çıktığı üzere, AKP'den MHP'ye doğru gerçekleştiği görülen akış, bu geçişin ekonomik ve toplumsal zeminlerine ilişkin de anlamlı sonuçlar üretiyor. Tüm Karadeniz, İç Ege, Orta ve Doğu Anadolu'nun kent, kasaba ve köylerinde, çoğunlukla küçük üretici, küçük esnaf, mevsimlik işçi, işsiz ve memurlar, büyük kentlerin banliyölerinde de işçi sınıfı ve işsizler, Erdoğan'a sadakati (muhtemelen çeşitli ama yine muhtemelen giderek daha kırılğan hale gelen saiklerle) korumakla birlikte, AKP politikalarının ekonomik sonuçlarından gördüğü zarara tepki veriyor.

Açıkça sınıfsal hoşnutsuzlukların kimlik politikalarına sıkışmış bir ifadesi gibi görünen bu davranışı dönüştürmek, emekçileri din ve kültürel kimlikten, yarı köylü bir cemaat yaşantısından, niyaza dönüşmüş sosyal yardım ilişkisinin sıkıntılarından çıkarmayı hesap eden, bunu dışsal bir vaat olarak değil bizzat onlarla birlikte gerçekleştirilecek, ekonomik, sosyal ve toplumsal bir proje olarak siyasallaştıran bir muhalefet için, MHP oylarındaki yükseliş 'önemli bir fırsat' gibi görünüyor.

* Parantez içindeki veriler MHP'nin o ildeki toplam oy içinde 1 Kasım 2015 seçimlerine göre artış puanını göstermektedir.

Seçim teknolojileri: Kollu makinelerden internete

Teknolojinin seçime dahil olmasıyla 19'uncu yüzyılın sonlarında karşılaşılır. Ancak teknolojinin seçime dahil olma amacı, "gizli oy" mücadelesinin kazanımlarını izlemez. Bunlar, daha ziyade oylama süreçlerini ve değerlendirme süreçlerini kolaylaştırmak ve hızlandırmak için geliştirilmiş araçlardır.

FUNDA BAŞARAN

Türkiye'de ilk genel seçimler 1876 yılının son aylarında başlayıp, 1877 yılında tamamlanmış. Yerel seçimlerin tarihi ise daha eski. Cumhuriyet döneminde ilk çok partili seçimin yapıldığı 1946 yılı ise seçim tartışmalarının miladı olarak işaretlenebilir. 1946 seçimleri, her şeyden önce bir erken genel seçimdir—her ne kadar Cumhuriyet'in 23'üncü yılında yapılsa da... Demokrat Parti'nin aynı yılın ocak ayında kurulduğu ve henüz örgütlenmesini tamamlayamamış olduğu düşünüldüğünde, seçimlerin bir yıl öne alınması ciddi bir sorun oluşturmuş. Özellikle de 21 Temmuz 1946'da yapılması planlanan erken genel seçim kararının 10

Haziran 1946'da alınması dönemin iktidar partisi olan CHP'nin seçimleri bir an evvel, yani DP'nin örgütlenmesine zaman bırakmadan yapmak istediği şeklinde yorumlanmış. Sonrasında seçim sonucunun açıklanmasının günlerce gecikmesi, seçmenlere baskı yapıldığı, oy sayımına hilenin karıştığı ve seçim mazbatalarının değiştirildiği iddiaları, seçim denetiminin idari makamlar tarafından yapılması gibi usul sorunları nedeniyle 1946 seçimleri, Türkiye'de seçimler tarihinin en şaibeli seçimi oldu. Ancak bu şaibenin asıl zemini "açık oy, gizli sayım" ilkesi 1946 seçimlerinde uygulanmış olması. "Açık oy, gizli sayım"

sistemi kullanılan oyu herkesin gördüğü anlamına gelir; oy sayımını ise “kimsenin” görmesi mümkün değildir. Demokratik seçim sisteminin o zamanlarda da, günümüzde de standardı olan seçmenin oyunu kimseye göstermeden kullanması, oy sayımının ise isteyen herkesin gözü önünde yapılması anlamındaki “gizli oy, açık sayım” yönteminin tarihi ise oldukça eski.

GİZLİ OY, AÇIK SAYIM

Günümüzde kullanılan gizli oya dayanan seçim yöntemi ilk olarak 1856'da Avustralya'da tasarlanan ve uygulanan bir sistem olarak kabul ediliyor. Bu sistemin tek özelliği gizli oylama değil. Resmi olarak basılmış, tüm aday isimlerinin yer aldığı ve oylamanın yapıldığı yerde seçmene verilen standart bir oy pusulasının kullanılması da ilk kez Avustralya'da gizli oyla birlikte gerçekleşmiş. Standart halini alan bu seçim sistemini mümkün kılan, İngiliz işçi sınıfı hareketi olan Çartist hareketin ana ülkede aşılabilir bir dirençle karşılaşan fikirlerini uygulayabilmek için Avustralya'da uygun bir zemin bulmuş olması. Başlangıçta rüşvet ya da baskıyla oyların belirlenmesini engellemek amacıyla güden bu sistem, sonraki yıllarda dünyaya yayılırken demokratik seçimlerin standardı haline almış, gizli oy ise özellikle yoksulların ve sıradan insanların siyasete müdahale edebilmelerini sağlayacak bir hak olarak değerlendirilmiştir. İşte bu seçim standardı Türkiye'de ancak 1946 seçimlerinden sonra, 1950'de mümkün olabilmektedir.

SEÇİM TEKNOLOJİLERİ

Teknolojinin seçimlere dahil olmasıyla ise 19'uncu yüzyılın sonlarında karşılaşılır. Ancak teknolojinin seçimlere dahil olma amacı, “gizli oy” mücadelesinin kazanımlarını izlemez. Bunlar, daha ziyade oylama süreçlerini ve değerlendirme süreçlerini kolaylaştırmak ve hızlandırmak için geliştirilmiş araçlardır. 1890'lı yıllarda iki teknik araç oylama sürecine dahil olur: Kollu oy makinesi ve delikli kart sistemi.

Kollu oylama makineleri seçmenlerin tercih ettikleri adayın isminin yanındaki küçük kolu çevirdikleri bir makinedir. Bu makineler seçimin sonunda kullanılan oyun dağılımını ve genel toplamını anında vermektedirler. Ancak oyların yeniden sayımına uygun değildir. “Delikli kart sistemi”

ise özel olarak hazırlanmış oy pusulası üzerinde, tercih edilen adayın isminin yanına delik delinmesi ile oy verme işleminin gerçekleşmesini sağlar. Bu delinmiş kartlar Hollerith makinesi denilen özel bir okuyucuyla hızlı bir biçimde değerlendirilebilir. Bu sistemin mucidi olan Herman Hollerith 1860 – 1929 yılları arasında yaşayan Alman asıllı ABD'li istatistikçidir ve o dönemde kurduğu şirket daha sonra IBM'i oluşturacak olan dört şirketten birisidir. Delikli kart sistemi oyların yeniden sayımını mümkün kılrsa da, sorunlu yanı yeniden sayım esnasında kısmen açılmış deliklerle karşılaşıldığında seçmen niyetinin anlaşılabilir oluşudur. Bu sorunlarına rağmen her iki makine de uzun yıllar ABD'de seçim süreçlerinde kullanılmıştır.

MODERN SEÇİM TEKNOLOJİLERİ

1960'larda optik oy pusulaları ve optik okuyucular seçimlere dahil olur. Bu yöntemde seçmenlerin optik oy pusulalarına işaretlediği tercihleri, oylama yapıldıktan sonra oylama yerinde ya da toplandıkları merkezde tarayıcılar ile okunarak hızla otomatik olarak değerlendirilebilmekte, ayrıca oyların yeniden elle sayımı mümkün olmaktadır. Son yıllarda ise DRE (Direct-Recording Electronic Voting Machine – Doğrudan-Kayıt Elektronik Oylama Makinesi) denilen, dokunmatik ekrana sahip oy makineleri kullanılmaya başlanmıştır. Bu sistemde, gizlilik için bir kabine konmuş, dokunmatik ekrana sahip bir kişisel bilgisayara seçmenler kendilerine önceden verilmiş kodlar ya da bir akıllı kart ile girerek oylarını kullanabilir. Oylar sisteme kaydedilir ve daha sonra bir seçim yönetim sistemine yüklenir. Böylece oy verme işleminin de tek bir gün içinde yapılması gerekmez. Oy verme işlemi daha uzun bir sürece yayılabilir. Ancak oylar belirlenmiş olan seçim gününün sonunda sayılır. Böylece hangi adayın önde veya geride olduğu sayıma kadar belli değildir. DRE sisteminde oyların sağlamasını yapmanın, tıpkı kollu oy makinesinde olduğu gibi olanaksız oluşu, sisteme daha sonra oy kullanan kişinin oyunun ispatı için alacağı onaylı bir kağıt çıktının eklenmesini beraberinde getirmiştir. Bu kağıt çıktı bazı ülkelerde seçmen tarafından saklanmakta, bazılarında ise daha sonra oyların sağlamasının yapılabilmesi için başka bir makineye okutulmakta ya da sandığa atılmaktadır. Bu yöntemin yani oyların sağlamasını yapabilmek için kağıt çıktı

alınmasının, aynı zamanda oy verme makine-
lerinin ya da ağın şifresinin kırılması ve oyların
değiştirilmesi gibi bir takım sorunları da ortadan
kaldıracağı düşünülmektedir.

NE İÇİN? NEYE RAĞMEN?

Bu yöntemlerin biri ya da birkaçı pek çok ülkede
seçim süreçlerinde hâlâ kullanılır durumda. Ka-
ğıda ve elle saymaya dayalı karmaşık süreçleri ba-
sitleştirmesi, maliyetinin uzun dönemde daha az
olması, hızlı sonuç elde edilmesi, insan hatalarını
en aza indirmesi gibi avantajları olduğu savlanan
bu yöntemler, kullanıldıkları tüm ülkelerde ciddi
tartışmaların da konusu durumunda.

Yazılım ve donanım maliyetlerinin yüksekliği, bu
sistemlerin özel şirketler tarafından tasarlanıyor
olması, mevcut yasalarla uyum sorunları yanında,
sistemin yönetenler tarafından manipüle edilme-
si riski ve güvenlik en önemli tartışma konuları.
Elektronik seçim sistemlerinin güvenlik standart-
ları, elektronik kumar sistemlerinin yüksek güven-
liğinin yanına bile yaklaşmıyor. Ayrıca bu tek-
nolojilerin kapalı sistemler olması da hem genel
olarak güvenlik riskini artırıyor, hem de yazılımı
sistemi tasarlayan şirket ve sistemi yönetenlerin
sonuçları manipüle etmesi ihtimalini ve bunun
kontrolünün olanaksızlığını gündeme getiriyor. Bu
tartışmalar sonucunda Hollanda 20 yıl kullandıktan
sonra DRE sisteminden vazgeçmiş durumda.
İrlanda 2008 yılında alınan sistemleri kullanılmadan
askıya almış. ABD'de ise bazı eyaletlerde yeni-
den kağıt oylara ve elle sayıma dönülmesi konusu
tartışılıyor.

Son yıllarda internet üzerinden oylama tekno-
lojileri de ciddi bir tartışmanın parçası. İnternet
üzerinden oy kullanma yöntemi, diğer seçim
teknolojileri ile birlikte ve tartışmasız bir biçimde
sadece Estonya'da uygulanıyor. Seçimlere katılımı
arttıracığı ve hem oylama hem de değerlendirme
sürecini oldukça kolaylaştıracağı düşünülen inter-
net üzerinden oylama teknolojilerinin seçim siste-
mine dahil edilmesi henüz Estonya dışında kabul-
lenilmiş değil. Ancak bu teknolojinin kabulünün
sadece kolaylık sağlayacağını düşünmek yanlış
olur. Zira demokratik ülkelerde seçim ritüelleri
bir yandan da bir yurttaşlık pratiği olarak işliyor
ve internet üzerinden, uzaktan oy kullanmanın bu
seçim ritüellerinde önemli bir dönüşüme neden
olabileceği, dolayısıyla yurttaşlık pratiğini dönüş-

türeceğini öngörmek, bunun uzun dönemli sonuç-
larını çok iyi değerlendirmek gerekiyor.

GÜVENLİK AMA KİME KARŞI?

Genel olarak 1890'lardan bu yana geliştirilen
seçim teknolojilerine bakıldığında tamamının oy-
lama sürecini ve oyların değerlendirilmesi sürecini
kolaylaştırma amacı taşıdığını görmek mümkün.
Seçimlerin güvenliği endişesi ise bu teknolojilere
hep dışarıdan tehditlere karşı bazı önlemler alın-
ması biçiminde yansımış durumda. Bu nedenle
de tüm bu teknolojik araçlar, güvenlik sorununu
seçim sisteminin kontrolünü merkezdeki teknis-
yenlerin ve idarecilerin ellerinde merkezileştirerek
çözmeye çalışmışlar. Sonuç olarak oy pusulası
doldurma sıkıntısını hafifletirken ya da oyların
değerlendirilmesi sürecini hızlandırırken yolsuz-
luklara, teknisyen ya da yönetenler düzeyindeki
manipülasyonlara ise son verememişler.

Bugün asıl tehdit, seçim sürecinin yönetiminde-
ki merkezleşme ve bu merkezin teknolojisinin
toplumun büyük kesimleri için tamamen kapalı
olmasından kaynaklanıyor. Seçim sonuçlarına
duyulacak güven adil bir seçimden geçiyorsa, bu
aşırı teknolojikleşmiş ve merkezleşmiş seçim
yöntemlerinin adil olup olmadığının toplumsal
düzeyde yeterince değerlendirilebilmesine ihtiyaç
var. Böylece seçmenler de sandık sonuçlarına ve
dolayısıyla belirledikleri meclis dağılımına güven
duyabilir.

Seçim teknolojileri, seçim sürecinin farklı düzeyle-
rinde, değişen biçimlerde yüz yıldan fazla zaman-
dır kullanılmaya devam ediliyor. Bundan sonra da
artan biçimde kullanılacak gibi görünüyor. Ancak
19'uncu yüzyılın ortalarında seçim sistemine gizli
oyun eklenmesinin yarattığı değişim, seçimlerin
daha adil hale gelmesine yaptığı varsayılan katkı-
yı bu teknolojilerin hiçbirisi gerçekleştirememiş
durumda. Belki de bundan böyle seçim teknoloji-
lerinin meselesi, bütün bir seçim sistemiyle bir-
likte daha adil ve demokratik bir seçim sürecinin
açığa çıkmasına, dolayısıyla insanların siyasi alana
dahil olabilmesine, içinde yaşadıkları dünyaya
müdahale edebilmelerine, bunu özgür iradeleri ile
gerçekleştirebilmelerine nasıl hizmet edebileceği
olmalı...

Oyların güvenliği için müşabirim, müşabirsin...

Sandık güvenliğinin yalnızca sandık başlarında bulunmakla değil, aynı zamanda seçim sürecinde yaşananları kayıt altına almak ve bunları kamuya paylaşmakla olabileceğini ifade eden örgütlenme, müşabiri, sandık güvenliği için müşahitlik yapan ve aynı zamanda da tanık olduklarını haberleştirerek kamuya paylaşan kişi olarak tanımlıyor. Yani müşabir gazeteci değil; müşahit olarak tanık olduklarını, Adil Seçim Basın Merkezi'ne bildiren ve böylece kamuya paylaşılmasını sağlayan kişi.

FUNDA BAŞARAN

Seçim giderek yaklaşıyor. Türkiye, son 16 yılına damgasını vurmuş olan AKP iktidarı döneminde özellikle son yıllarda başta ifade özgürlüğü olmak üzere tüm özgürlüklerin ortadan kaldırıldığı bir süreci yaşadı. Siyasi iktidarın başından beri içine yerleşmeye çalıştığı kapitalist formun yarattığı eşitsizlikler, işsizlik ve yoksulluk, son iki yılda yaşananlarla, KHK'larla, OHAL uygulamalarıyla daha da ağır bir biçim aldı. 24 Haziran'da yapılacak olan seçim işte bütün bunların son bulması

ya da devam etmesine dair bir toplumsal kararın verileceği bir anı işaret ediyor. Elbette ki, 24 Haziran ertesinde bütün bunlar kendiliğinden ve bir anda düzelmeyecek. Bu denli ağır bir tahribatın giderilmesi, Türkiye'de zaten hep kırılğan olan demokratik kurumsallaşmanın gerçekleşmesi zaman alacak. Ancak 24 Haziran, eşitlik ve özgürlük fikriyatının yeniden yeşerebileceği, demokratik bir zeminin kurulmasına dair bu toplumun bir kararlılık göstergesi olacak. İşte bu

Seçmen kayıtlarının tutulmasında İçişleri Bakanlığı'nca yürütülen MERNİS'i, seçim sonuçlarının aktarılmasında ise Adalet Bakanlığı'nca yürütülen UYAP'ı kullanması nedeniyle, anayasaya göre YSK tarafından yürütülmesi gereken seçim sisteminin hükümete bağlı olan idareye devredilmesi ile de eleştiri oklarını üzerine çekti.

yüzden de çok büyük önem taşıyor.

Bu denli önemli bir seçime giderken endişeler ise tükenmiyor. En önemli endişe kaynağı ise seçimin adil ve güvenli bir seçim olup olmayacağı üzerindeki şüpheler. Bu şüpheler elbette ki yersiz değil. 2002 yılında yüzde 34 oy oranıyla mecliste çoğunluğu elde ederek hükümeti kuran AKP'nin 16 yıllık iktidarı döneminde neredeyse her seçimde gündeme gelen "seçime hile mi karıştı?" endişesi özellikle son yıllarda giderek artmış durumda. 30 Mart 2014 yerel seçimlerinde ise bu endişenin yersiz olmadığı, birçok ilde, çeşitli partilerin seçim sonuçlarına itiraz etmesi, oyların yeniden sayılmasının gerekmesi ve bazı illerde seçimlerin yenilenmesine karar verilmesiyle açığa çıktı.

Seçime dair tüm bu endişe ve şüpheler doğal olarak 2005'ten beri Yüksek Seçim Kurulu tarafından kullanılan, ancak süreç içerisinde önemli değişikliklere uğramış olan SEÇSİS sistemini de tartışmaya açıyor. SEÇSİS çalışmalarına 1986 yılında başlayan bir sistem. Sistemin 1989'da Yüksek Seçim Kurulu'nca kabul edilmesinin ardından çevrimdışı olarak 2004'e dek kullanıldı. 2005'te yapılan iyileştirmelerle çevrimiçi ve "web" tabanlı çalışan, merkezi veritabanına sahip bir sistem haline geldi. 2006'da ilçelerden merkezi veritabanına taşınan seçmen bilgilerinin TC kimlik numarası ile ilişkilendirilmesi ve mükerrer seçmen kayıtlarının önüne geçilmesi için birtakım iyileştirmelere uğrayan sistem, 2008'de Ulusal Adres Veritabanı (UAVT) ve Adres Kayıt Sistemi (AKS) ile TC kimlik numarası üzerinden seçmenlerin adreslerinin ilişkilendirilerek adrese dayalı seçmen kütüğü uygulamasına başladı. 2010'da ise SEÇSİS Portal Sistemi ve sonrasında 2011'de Sandık Sonuçları Paylaşım Sistemi (SSPS) eklenen SEÇSİS hem yurttaşların seçmen ve sandık bilgileriyle seçim sonuçlarını internette sorgulayıp görüntüleyebildiği, hem de seçim sonuçlarının siyasi partiler, haber ajansları vb. kuruluşlarla

paylaşılmasına olanak veren bir yapı kazandı. 2014'te düzenlenen yerel seçimlerden başlayarak ise sandık sonuç tutanaklarının ilçe seçim kurullarında taranarak sisteme alınması ve seçim süreci boyunca partilerle, kesin sonuçlar açıklandıktan sonra ise kamuoyuyla paylaşılması sağlandı. İlçe seçim kurullarında taranarak sisteme alınan il/ilçe birleştirme tutanakları ve sayım döküm cetvelleri ise 2015'te sisteme dahil edilen Siyasi Parti Portalı (SİPPORT) üzerinden siyasi partilerle de paylaşılmaya başlandı.

Uzun süredir üzerinde çalışılan ve sürekli olarak yeni uygulamalar eklenerek geliştirilen bu sistem ile ilgili eleştiriler ise başından bu yana sürüyor. 2010'dan bu yana öncelikle sistem kodlarının kapalı olması, işleyişinin denetime kapalı olması, sistemin merkezi yapısının manipülasyon riskini artırması ve güvenlik açıkları olduğu gerekçeleriyle eleştirilerin hedefi olan sistem, seçmen kayıtlarının tutulmasında İçişleri Bakanlığı'nca yürütülen MERNİS'i, seçim sonuçlarının aktarılmasında ise Adalet Bakanlığı'nca yürütülen UYAP'ı kullanması nedeniyle, anayasaya göre YSK tarafından yürütülmesi gereken seçim sisteminin hükümete bağlı olan idareye devredilmesi ile de eleştiri oklarını üzerine çekti. Bu konularda muhalefet partileri tarafından verilen pek çok soru önergesinin tatmin edici bir biçimde yanıtlanmaması da bu eleştirilerin artmasına ve şüphelere neden oldu.

Bu şüpheler YSK kararlarının yargıya kapalı olması nedeniyle de güçlü bir zemin kazanmaktadır. Ayrıca 16 Nisan referandumunda alınan sonuçların, 2004 yılında ABD'li yazarı Clinton Eugene Curtis'in ABD Temsilciler Meclisi Adalet Komisyonu önünde verdiği yeminli ifadesini hatırlattığını eklemek gerekiyor. Curtis, ABD başkanlık seçimlerinde Bush'un lehine oyların artırıldığı iddiası üzerine verdiği ifadesinde seçim sonuçlarını dışarıdan fark edilmeyecek biçimde ayarlayabilecek yazılımların varlığını, 2000 yılının Ekim

Secsis

Seçim Bilişim Sistemi

ayında bir kongre üyesinin isteği üzerine böyle bir program yazdığını, bu programın oyları yüzde 49 ve yüzde 51 olarak ayarlayarak seçime müdahale edilebildiğini, bunun sadece oyları birebir sayarak, eşleştirerek ortaya çıkarılabileceğini söylemişti.

Tam da bu noktada, 24 Haziran öncesinde siyasi partiler ve özellikle de Bilgisayar Mühendisleri Odası başta olmak üzere meslek kuruluşları YSK'ya doğrudan ulaşarak ve çeşitli etkinlikler düzenleyerek SEÇSİS'e ilişkin değerlendirmelerini ve taleplerini dile getirdiler. Tüm kamu bilişim sistemleri gibi SEÇSİS'in de tanımlanma, geliştirilme, uygulamaya alınma ve işletilmesindeki tüm bileşenler ve hizmet süreçlerinin dikkate alınarak kapsamlı bir biçimde denetime açılmasını, bu denetimin SEÇSİS ve sisteme veri sağlayan diğer kurum sistemleri için de yapılmasını, kamuoyunun her seçim öncesinde denetim raporlarıyla aydınlatılmasını içeren bu taleplerin elbetteki gerçekleşmesi mümkün olmadı. Bu nedenle şüphe ve şaibeler, ne gerçekleştirildi, ne de yalanlanabildi.

Sonuçta 24 Haziran'da da seçimlerde oy kullanımı bittiğinde ilçe seçim kurullarına ulaştırılan sandık sonuç tutanaklarındaki oy sayıları SEÇSİS'e girilecek, aynı zamanda tutanak da taranarak SEÇSİS'e kaydedilecek. Sisteme girilen bu veriler, eşzamanlı olarak siyasi partilerle paylaşılacak ve sistemde anında yapılan oy hesaplamalarıyla seçim sonuçları belirlenecek. Ancak seçim güvenliğine ilişkin bütün endişe ve şüpheler, siyasi partileri ve oy güvenliği ile ilgili yurttaş oluşumlarını 24 Haziran'da Adil Seçim Platformu adı altında bir araya getirdi. Adil Seçim Platformu, SEÇSİS

sisteminin işleyişini doğrulamak amacıyla siyasi partilerin kurdukları sistemleri kullanarak sandık başlarından elde edilen verilerle YSK'nin SEÇSİS'ten aktardığı verileri karşılaştırarak doğrulama yapılmasını sağlayabilecek. Önemli bir emek gücü gerektiren bu işlem siyasi parti temsilcileri yanında oylarına sahip çıkmak isteyen gönüllülerin çabaları ile gerçekleşecek.

Bütün bunların yanında Adil Seçim Platformu içinde yer alan bir basın merkezi de oluşturuldu. Muhabir ve müşahit sözcüklerinin birleştirilmesi ile üretilmiş olan müşabirliği örgütleyen Adil Seçim Basın Merkezi, esas derdi sandık güvenliği olan bir basın merkezi olacak. Sandık güvenliğinin yalnızca sandık başlarında bulunmakla değil, aynı zamanda seçim sürecinde yaşananları kayıt altına almak ve bunları kamuya paylaşmakla olabileceğini ifade eden örgütlenme, müşabiri, sandık güvenliği için müşahitlik yapan ve aynı zamanda da tanık olduklarını haberleştirerek kamuya paylaşan kişi olarak tanımlıyor. Yani müşabir gazeteci değil; müşahit olarak tanık olduklarını, Adil Seçim Basın Merkezi'ne bildiren ve böylece kamuya paylaşılmasını sağlayan kişi.

musabir.com sitesinde hem kendisini anlatan, hem de gönüllü kayıtlarını alan Adil Seçim Basın Merkezi, oyları ile aydınlık bir geleceğin yolunu açmayı uman herkesi, önce müşahit olmaya, sonra da müşabir olmaya davet ediyor. Ve diyor ki, müşabir yaptığı her şeyi "tanık olduklarının ana akım medyada asla görünmeyeceğini bilerek yapar". O halde tanık olduklarımızı paylaşmak için müşabirim, müşabirsin, müşabir...